

Titlul analizei impactului	Proiect de lege cu privire la energia electrică
Data:	30 mai 2024
Autoritatea administrației publice (autor):	Ministerul Energiei
Subdiviziunea:	Direcția energie electrică
Persoana responsabilă și datele de contact:	Ion ANDRONIC, Șef Direcția energie electrică e-mail: ion.andronic@energie.gov.md
Compartimentele analizei impactului	
1. Definirea problemei	
<i>a) Determinați clar și concis problema și/sau problemele care urmează să fie soluționate</i>	
<p>Pachetul Energetic III (Directiva 2009/72/CE privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice; Regulamentul (CE) 714/2009 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică; Regulamentul (UE) nr. 1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie) au fost transpuse în cadrul normativ național prin Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică și cadrul normativ subsidiar.</p> <p>În contextul obținerii de către Republica Moldova a statutului de „<i>stat – candidat</i>” pentru aderarea la Uniunea Europeană, precum și a angajamentelor asumate în calitate de parte contractantă a Comunității Energetice, Republica Moldova și-a asumat angajamentul privind transpunerea în mod progresiv a acquis-ului relevant al Uniunii Europene în legislația națională, inclusiv în domeniul energiei electrice.</p> <p>Reliefăm că, în 2019, UE și-a revizuit cadrul de politică energetică pentru a contribui la eforturile de decarbonizare a sistemului energetic către o energie mai curată. Acest nou cadru de reglementare în domeniul energiei – denumit și Pachetul UE Energie Curată pentru toți Europeanii, cuprinde mai multe acte UE, pe care Republica Moldova trebuie să le transpună în cadrul normativ național conform Deciziei Consiliului Ministerial nr. 03-2022-MC din 15 decembrie 2022.</p> <p>În acest sens, potrivit Capitolul 15 „<i>Energie</i>” acțiunea 3 din Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2024-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.829/2023, Guvernul și-a asumat armonizarea cadrului aferent domeniului energiei electrice la cadrul normativ UE, prin transpunerea: Directivei (UE) 2019/944 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică; Regulamentului (UE) 2019/943 privind piața internă de energie electrică; Regulamentul (UE) 2019/942 de instituire a Agenției Uniunii Europene pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei; Regulamentul (UE) 2015/1222 de stabilire a unor linii directoare privind alocarea capacităților și gestionarea congestiilor și Regulamentul (UE) Nr.1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie.</p> <p>Pornind de la cele rele vate supra, prin implementarea Pachetului Energetic al UE „<i>Energie Curată pentru toți Europeanii</i>”, se urmărește soluționarea următoarelor probleme esențiale ale cetățenilor Republicii Moldova:</p> <p>1) <i>Producerea limitată de energie electrică pentru a aproviziona necesitățile de consum pentru partea dreaptă a Nistrului și numărul limitat de opțiuni pentru aprovizionare</i></p>	

cu energie electrică (preponderent de la centrala electrică amplasată în stânga Nistrului și Ucraina), ceea ce crește riscurile asociate siguranței alimentării consumatorilor cu energie electrică.

2) *Lipsa de interconexiuni suficiente* cu sistemul european pentru a asigura necesarul de consum al energiei electrice din Republica Moldova.

3) *Lipsa lichidității pe piața energiei electrice și oportunitățile reduse de dezvoltare a afacerilor în acest domeniu* (ceea ce împiedică dezvoltarea concurenței pe piața energiei electrice în beneficiul consumatorilor).

4) *Posibilități limitate de alegere a furnizorilor de către consumatori*, soldate cu prețuri necompetitive pentru aceștia, asociate cu rolul pasiv al consumatorilor finali, conform cadrului legal existent, după cum este descris la pct. 5.

5) *Oportunități limitate pentru consumatori* de a reduce valoarea facturilor și de a participa activ la piața energiei electrice în diverse forme (prin consumul dispecerizabil, prin autoconsum sau prin stocare), aceasta în pofida schimbărilor semnificative din punct de vedere tehnologic în acest sens.

6) *Utilizarea redusă a surselor regenerabile de energie*, inclusiv în scop de decarbonizare a sectorului electroenergetic, care constituie una din prioritățile strategice ale Republicii Moldova, corelată cu obiectivele Uniunii Europene.

b) Descrieți problema, persoanele/entitățile afectate și cele care contribuie la apariția problemei, cu justificarea necesității schimbării situației curente și viitoare, în baza dovezilor și datelor colectate și examinate

În prezent, doar o treime din cererea de energie electrică este acoperită de producția internă, centralele electrice existente utilizând în mare parte resurse energetice fosile (în particular gaze naturale) pentru asigurarea producerii de energie electrică, iar interconectarea sistemului electroenergetic național cu sistemul electroenergetic Europa Continentală gestionat la nivel ENTSO-E este limitată și insuficientă.

Conform Rapoartelor privind monitorizarea pieței energiei electrice elaborate de ANRE, ponderea cererii de energie electrică acoperită de centrala MGRES depășește în medie 70% din totalul livrărilor de energie electrică și indică asupra dependenței de resurse importate de energie primară, a nivelului scăzut al concurenței și necesității de diversificare pe piața energiei electrice. Dinamica prețurilor de procurare a energiei electrice pe piața angro are o tendință de creștere pe parcursul trimestrului IV al anului 2023 comparativ cu trimestrul precedent, în mare parte ca urmare a majorării cantităților de energie electrică procurate de la furnizorul central.

În contextul implementării Pachetului Energetic 3, numărul participanților activi pe piața energiei electrice a crescut în ultima perioadă, pe parcursul trimestrului IV al anului 2023 atingând cifra de 186 participanți, patru dintre ei activând și pe piața cu amănuntul: Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L., S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”, S.R.L. „Navitas Energy” și S.R.L. „ML Energy-Group”.

Pe piața energiei electrice cu amănuntul furnizorii vând energie electrică consumatorilor finali la prețuri negociate, rezultate din cerere și ofertă pe piețele de energie

electrică, precum și la prețuri reglementate, în baza obligației de serviciu public de prestare a serviciului universal și de ultimă opțiune.

Ponderea majoră pe piața cu amănuntul o dețin furnizorii serviciului universal (12), care furnizează consumatorilor finali circa 99,7% din consumul total de energie electrică. Lipsa surselor de procurare a energiei electrice la nivel angro determină și un grad scăzut de concurență pe piața cu amănuntul, în contextul în care circa 65% din costurile de furnizare a energiei electrice sunt determinate de costurile aferente procurării energiei electrice.

Prețurile pentru energia electrică furnizată consumatorilor finali în trimestrul I al anului curent s-au diminuat cu circa 5,7%, drept urmare a micșorării prețurilor reglementate de furnizare a energiei electrice de către furnizorii serviciului universal în luna martie a anului 2024. Cu toate acestea, costurile totale aferente procurării energiei electrice în trimestrul I din 2024 au fost în creștere cu circa 15% în comparație cu trimestrul anterior, fiind influențate de majorarea cantităților de energie electrică procurată de furnizorul central de la CET-urile urbane. Prețul mediu de procurare a energiei electrice în trimestrul I al anului 2024 a fost în cuantum de 197 lei/MWh, în creștere față de prețul mediu de procurare din trimestrul IV al anului precedent, care a fost la nivel de 178 lei/MWh.

Pe parcursul trimestrului I al anului 2024 producerea locală de energie electrică (malul drept al r. Nistru) a constituit aproximativ 41% din consumul total de energie electrică. Din totalul de 463 mil. kWh energie electrică produsă local, 16% este generată din energie eoliană, 74% energie electrică produsă în regim de cogenerare la CET-uri urbane, 4% este produsă de Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești”, 4% din energie solară și circa 1% din biogaz.

Producerea locală a energiei electrice din surse regenerabile a fost la nivelul de 117,9 mil. kWh, ceea ce constituie circa 10% din consumul final de energie electrică în perioada respectivă. Pe tipuri de surse, prevalează energia eoliană, cu o pondere de 62% (73,6 mil. kWh), după care urmează energia solară cu o pondere de 18% (20,7 mil. kWh), energia hidro cu o pondere de 16 % (19,3 mil. kWh) și biogazul cu o pondere de circa 4%.

c) Expuneți clar cauzele care au dus la apariția problemei

De regulă, în Republica Moldova, consumatorii finali de energie electrică acționau pe piața energiei electrice în mod pasiv, cumpărând în cea mai mare parte energie electrică de la furnizori la prețuri reglementate care nu se formau în baza unor mecanisme concurențiale și care nu oferă semnale clare de piață.

În prezent, odată cu dezvoltarea piețelor regionale de energie și a integrării tot mai avansate a piețelor naționale, consumatorii finali trebuie să aibă posibilitatea de a participa activ pe piață, în mod egal cu alți participanți la piață, și trebuie să fie abilitați să își gestioneze propriul consum de energie. Pentru a integra ponderea tot mai mare de energie din surse regenerabile, viitorul sistem electroenergetic ar trebui să utilizeze toate sursele disponibile de flexibilitate, în special soluțiile orientate către cerere și stocarea de energie, și ar trebui să utilizeze digitalizarea, prin integrarea tehnologiilor inovatoare în cadrul sistemului electroenergetic.

Pentru o decarbonizare eficientă și la cele mai mici costuri, viitorul sistem electroenergetic trebuie să încurajeze, de asemenea, eficiența energetică. Realizarea pieței

interne a energiei prin integrarea eficace a energiei din surse regenerabile poate stimula investițiile pe termen lung și poate contribui la realizarea obiectivelor uniunii energetice și ale cadrului de politici privind clima și energia pentru 2030, astfel cum s-a stabilit în comunicarea Comisiei din 22 ianuarie 2014 intitulată „Un cadru pentru politica privind clima și energia în perioada 2020-2030”.

Creșterea surselor regenerabile și penetrarea tot mai mare a generației de surse regenerabile prezintă provocări pentru infrastructura de rețea existentă, care a fost concepută pentru generarea tradițională a sarcinii de bază. Prin urmare, necesită a fi introduse măsuri de sprijinire a integrării surselor regenerabile, care reies din nevoia de flexibilitate a rețelei și gestionarea stocării.

Noile tehnologii, cum ar fi contoarele inteligente și stocarea energiei, necesită o actualizare a cadrului de reglementare din sector pentru a fi posibilă valorificarea potențialului acestora în special în ceea ce privește integrarea consumatorilor în piețele de energie (prin gestionarea consumului/a sarcinii) și optimizarea funcționării și dezvoltării rețelelor electrice. Consumatorii sunt sau au potențialul de a deveni mai interesați de gestionarea consumului propriu de energie și, potențial, chiar de a-și genera propria energie electrică prin utilizarea surselor de energie disponibile lor (în esență, surse regenerabile de energie precum energia solară, eoliană sau biomasa) sau de a oferi servicii de flexibilitate, având astfel posibilitatea de a participa activ pe piața de energie electrică și de a valorifica acest potențial atât în scop propriu, cât și în beneficiul sistemului în ansamblu.

De remarcat că, al treilea Pachet Energetic al UE, transpus în legislația națională a Republicii Moldova a stabilit o nouă direcție de reformare a sectorului electroenergetic, cu un accent sporit pe separarea activităților ce țin de infrastructura de transport și de distribuție de activitatea de furnizare și stabilirea unor reguli detaliate în ceea ce privește comportamentul și activitatea entităților responsabile de gestionarea infrastructurii respective, cu scopul de a stimula dezvoltarea concurenței pe piețele de energie în condiții transparente și nediscriminatorii. Odată cu crearea premiselor pentru dezvoltarea piețelor concurențiale de energie, este necesară avansarea reformelor în sector, care trebuie orientate către consolidarea cadrului de reglementare ce determină organizarea și funcționarea piețelor concurențiale de energie, precum și armonizarea la nivel regional a regulilor respective, în scopul integrării într-o piață unică regională de energie.

Această direcție de dezvoltare în continuare a sectorului electroenergetic din Republica Moldova, care determină necesitatea revizuirii și consolidării legislației sectoriale ce face obiectul acestei intervenții este determinată atât de necesitatea alinierii la tendințele și obiectivele stabilite în cadrul Uniunii Europene, la care Republica Moldova aspiră pentru aderare, cât și de necesitatea integrării cât mai urgente a sistemului electroenergetic din Republica Moldova în sistemul electroenergetic Europa Continentală gestionat de ENTSO-E. Integrarea regională atât la nivelul operării sistemului, cât și a piețelor de energie electrică este un obiectiv evident și imperativ pentru Republica Moldova care se află actualmente într-o situație vulnerabilă în ceea ce privește securitatea aprovizionării cu energie electrică a consumatorilor finali.

În fine, ajustarea legislației primare care reglementează sectorul energiei electrice este necesară inclusiv pentru a asigura transpunerea în legislația națională a cerințelor stabilite în

Pachetul UE Energie Curată pentru toți Europeanii, implementarea căruia constituie o obligație pentru Republica Moldova, stabilită în cadrul Tratatului Comunității Energetice, fiind totodată și o condiție esențială pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Subsidiar, evocăm și prevederile capitolului 15 „Energie” acțiunea 3 din Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.829/2023, prin care Guvernul și-a asumat armonizarea cadrului aferent domeniului energiei electrice la cadrul normativ UE: prin transpunerea: Directivei (UE) 2019/944 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică; Regulamentului (UE) 2019/943 privind piața internă de energie electrică; Regulamentul (UE) 2019/942 de instituire a Agenției Uniunii Europene pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei; Regulamentul (UE) 2015/1222 de stabilire a unor linii directoare privind alocarea capacităților și gestionarea congestiilor și Regulamentul (UE) Nr.1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie.

d) Descrieți cum a evoluat problema și cum va evolua fără o intervenție

Întreaga problemă a evoluat organic, urmare a evoluțiilor tehnologice din sector, a dezvoltării continue a condițiilor în care are loc comercializarea energiei electrice (dezvoltarea și integrarea piețelor concurențiale de energie din regiune), precum și urmare a stabilirii de noi obiective și cerințele de mediu la nivel național, cât și pe plan internațional. De asemenea, evenimentele din ultimii ani din regiune (agresiunea militară a Federației Ruse în Ucraina, reducerea furnizării de resurse energetice (gaze naturale) de origine rusă ce a determinat apariția unor crize energetice în Republica Moldova) au generat noi provocări pentru Republica Moldova în ceea ce privește securitatea aprovizionării cu energie și a determinat necesitatea revizuirii și accelerării reformelor în sectorul energiei electrice.

Dacă nu se iau măsuri, dezvoltarea în continuare a producerii energiei din surse regenerabile se va bloca cu consecințe negative pentru mediu, pentru securitatea aprovizionării cu energie a economiei naționale, în special pentru consumatorii finali, inclusiv a populației.

Lipsa intervenției descrise va avea un impact negativ și asupra promovării integrării pieței cu piața internă a UE, impactând astfel negativ atât consumatorii din Republica Moldova (prin limitarea accesului la surse de energie electrică potențial mai ieftine și mai curate, precum și a oportunităților de comercializare a altor produse și servicii pe care le pot oferi pieței și sistemului), cât și alți participanți la piața energiei electrice (inclusiv producătorii de energie electrică care nu vor fi în măsură să-și valorifice în mod optim produsele/serviciile pe care pot oferi, furnizorii care vor avea posibilități limitate de achiziționare a produselor de energie pentru clienții proprii), sau chiar operatorii de sistem în cadrul activităților de operare a rețelelor de transport și de distribuție în mod optim și eficient.

De asemenea, nesoluționarea problemelor identificate pe parcursul implementării Legii cu privire la energia electrică nr. 108/2016 va crea incertitudini și interpretări echivoce, descurajând participanții la piața energiei electrice să se angajeze în noi raporturi juridice, precum și intrarea de noi participanți pe piață. Concomitent, în lipsa unui cadru legislativ care să reglementeze condițiile de desfășurare a activității de stocare a energiei electrice și a activității de încărcare a vehiculelor electrice prin intermediul punctelor de reîncărcare

special amenajate în acest scop, va exista un vid legislativ în acest sens, iar raporturile juridice se vor realiza haotic, în condiții incerte.

În plus, odată cu introducerea mecanismului de ajustare transfrontalieră (Cross-Border Adjustment Mechanism – CBAM) în Uniunea Europeană, mai multe categorii de bunuri produse local, inclusiv eventualele exporturi potențiale de energie electrică către UE, vor fi penalizate prin taxe suplimentare legate de emisiile de CO₂ (emisii directe în cazul energiei electrice exportate; indirect în cazul energiei electrice ca sursă de energie primară de intrare pentru producerea altor bunuri industriale) în cazul în care nu vor fi realizate anumite acțiuni de către Republica Moldova. O cerință specifică în acest sens constituie implementarea Pachetului UE Energie Curată pentru toți Europeanii și în particular – a cerințelor necesare pentru realizarea cuplării pieței de energie electrică din Republica Moldova cu piața UE. Respectiv, cuplarea pieței energiei electrice va oferi Republicii Moldova posibilitatea de a obține o derogare de la aplicarea mecanismului respectiv în raport cu bunurile produse local, ceea ce va spori competitivitatea acestora pe piața internă a UE.

e) Descrieți cadrul juridic actual aplicabil raporturilor analizate și identificați carențele prevederilor normative în vigoare, identificați documentele de politici și reglementările existente care condiționează intervenția statului

La nivel de cadru normativ primar, sectorul electroenergetic este reglementat de Legea cu privire la energia electrică și Legea cu privire la energetică, iar actele normative de reglementare aprobate de ANRE asigură implementarea legilor respective. De menționat că după adoptarea în 2016 a Legii cu privire la energia electrică, aceasta a fost modificată în repetate rânduri pentru soluționarea problemelor din sector survenite ulterior adoptării acesteia. Totodată, Pachetul UE Energie Curată pentru toți Europeanii introduce noi concepte și elemente menite să avanseze reformele inițiate conform pachetului energetic precedent, încurajând participarea activă a consumatorilor de energie pe piața energiei electrice, precum și cooperarea regională între actorii cheie din sector. În contextul celor menționate mai sus, precum și date fiind evoluțiile din ultimii ani de pe piețele de energie regionale, dar și schimbările survenite pe plan național în ceea ce privește sursele și rutele de aprovizionare cu energie, este necesară elaborarea Legii cu privire la energia electrică în redacție nouă.

Legea cu privire la energia electrică în redacție nouă urmează să transpună principii și prevederi din următoarele acte legislative ale UE:

- Directiva (UE) 2019/944 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice;
 - Regulamentul (UE) 2019/943 privind piața internă a energiei electrice (Regulamentul privind energia electrică);
 - Regulamentul (UE) 2019/942 de instituire a unei Agenții a Uniunii Europene pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare în domeniul Energiei (Regulamentul ACER);
 - Regulamentul (UE) 2019/941 privind pregătirea față de risc în sectorul energiei electrice (Regulamentul privind pregătirea față de risc);
 - Regulamentul (UE) 1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie (Regulamentul REMIT).

- **Coduri de rețea și linii directoare:**

- Orientări privind alocarea capacităților și gestionarea congestionării (Regulamentul (UE) 1222/2015 al Comisiei (Ghidul CACM));
- Ghidul privind alocarea capacității în avans (Regulamentul Comisiei (UE) 2016/1719 – Ghidul FCA);
- Ghidul privind echilibrarea sistemului electroenergetic (Regulamentul Comisiei (UE) 2017/2195 – Ghidul EB);
- Ghidul de funcționare a sistemului (Regulamentul (UE) 2017/1485 al Comisiei – Ghidul SO);
- Codul de rețea pentru urgență și restaurare (Regulamentul (UE) 2017/2196 al Comisiei – ER NC).

2. Stabilirea obiectivelor

a) Expuneți obiectivele (care trebuie să fie legate direct de problemă și cauzele acesteia, formulate cuantificat, măsurabil, fixat în timp și realist)

Implementarea inițiativei legislative propuse și integrarea pachetului UE Energie Curată pentru toți Europeanii în legislația primară care reglementează sectorul electroenergetic al Republicii Moldova are ca scop realizarea următoarelor obiective:

- Servirea unei interconectivități mai mari între statele membre, inclusiv țările din Comunitatea Energiei și a colaborării intra-țară, legea trasând direcția către schimburile transfrontaliere și managementul congestionării, precum și elementele de colaborare prin centrele regionale de cooperare.

- Introducerea dezvoltărilor tehnologice legate de măsurarea și managementul activ/pasiv al generației/consumului de utilizatori finali. Această dezvoltare este strâns aliniată cu componentele legii privind agregarea, încurajarea prosumatorilor și a comunităților energetice.

- Crearea cadrului juridic necesar pentru desfășurarea de noi activități în sectorul energiei electrice care reflectă evoluțiile tehnologice și noutățile în materie de producere, stocare și utilizare a energiei, precum activitatea de stocare a energiei, de încărcare a vehiculelor electrice prin intermediul punctelor de reîncărcare special amenajate în acest scop, agregare, etc;

- Racordarea la agenda europeană cu emisii reduse de carbon, deci necesitatea proliferării tot mai mari a surselor de energie regenerabilă intermitentă și a generării distribuite. Astfel, Legea ar trebui să promoveze mecanismele de sprijinire a proliferării surselor regenerabile pentru alinierea la obiectivul național privind *ponderea energiei din surse regenerabile de 45% din mixul energetic până în 2030* și oferirea consumatorilor finali posibilitatea de a contribui la decarbonizarea economiei.

- Înlăturarea echivocului la aplicarea unor prevederi din Legea cu privire la energia electrică nr. 107/2016, precum și completarea cadrului legislativ primar cu elementele lipsă, identificate mai sus;

➤ Realizarea obligației Republicii Moldova, în calitate de parte contractantă a Tratatului Comunității Energetice privind transpunerea și implementarea CEP, precum și privind asigurarea transpunerii și implementării integrale a Pachetului energetic 3 (în particular a codurilor de rețea ale UE).

Astfel, integrarea pachetului UE pentru Energie Curată pentru toți Europeanii, cât și a elementelor lipsă din cadrul Pachetului Energetic 3 va contribui direct la realizarea

obiectivelor naționale privind clima și energia pentru 2030, asumate de către Republica Moldova pe plan internațional, inclusiv în cadrul Tratatului Comunității Energetice, cât și în procesul de aderare la Uniunea Europeană.

3. Identificarea opțiunilor

a) Expuneți succint opțiunea „a nu face nimic”, care presupune lipsa de intervenție

Opțiunea „a nu face nimic” presupune menținerea în continuare a cadrului legal care reglementează activitățile din sectorul energiei electrice, ceea ce presupune menținerea situației existente în sector, care deja se confruntă cu o serie de incertitudini în special în ceea ce privește dezvoltarea în continuare a piețelor concurențiale de energie, diversificarea surselor și a rutelor de aprovizionare cu energie electrică și liberalizarea efectivă a pieței.

Aceasta va duce la menținerea unui grad scăzut de flexibilitate și reziliență a pieței de energie electrică a Republicii Moldova, precum și a sistemului în general, fapt care va duce inclusiv la costuri majorate pentru consumatorii finali (fie direct, cauzate de opțiunile limitate de alimentare cu energie electrică, sau indirect urmare a utilizării ineficiente a resurselor disponibile), reflectate ulterior prin reducerea veniturilor populației, creșterea nivelului de inflație și deteriorarea continuă a climatului de afaceri în Republica Moldova.

Totodată, va persista situația actuală de incertitudine în ceea ce privește continuitatea alimentării cu energiei electrice a consumatorilor finali, situație care are impact negativ asupra securității energetice a statului și apariției de noi crize în sector.

În același timp, nu vor fi create premise pentru dezvoltarea de noi oportunități în ceea ce privește valorificarea resurselor locale de energie și a măsurilor de flexibilitate în beneficiul sistemului și a utilizatorilor de sistem (inclusiv a surselor de energie regenerabile, utilizarea măsurilor de eficiență energetică, implementarea de soluții de stocare a energiei), precum și atragerea de noi participanți pe piața energiei electrice (inclusiv a consumatorilor de energie), fapt care va determina perpetuarea dependenței în totalitate a întregului sistem electroenergetic de anumite surse individuale și rute de aprovizionare cu energie electrică.

b) Expuneți principalele prevederi ale proiectului, cu impact, explicând cum acestea țintesc cauzele problemei, cu indicarea inovațiilor și întregului spectru de soluții/drepturi/obligații ce se doresc să fie aprobate

La elaborarea proiectului legii cu privire la energia electrică *urmează a fi preluate o serie de elemente și concepte din Legea existentă (Legea nr.107/2016)*, precum prevederi referitoare la separarea și independența operatorului sistemului de transport, a operatorului sistemului de distribuție, planificarea dezvoltării rețelelor electrice, asigurarea accesului transparent și nediscriminatoriu la rețelele electrice, asigurarea transparenței și integrității pieței angro de energie electrică, desemnarea operatorului pieței de energie electrică și a OPEED, asigurarea schimbării furnizorului de energie electrică de către consumatorii finali, precum și a altor drepturi ale acestora.

Totodată, prin proiectul de lege *se asigură corelarea a prevederilor deja reglementate prin Legea nr.107/2016, cu noile prevederi în contextul pachetului UE pentru Energie Curată pentru toți Europeanii*, după cum urmează:

1. Introducerea de noi principii și cerințe în legătură cu separarea OST (operatorului sistemului de transport) în conformitate cu cerințele CEP:

Suplimentar la principiile privind separarea și independența operatorului sistemului de transport, urmează a fi stabilite limite și condiții clare în care OST poate deține și opera instalații de stocare a energiei, subliniind necesitatea supravegherii și aprobării reglementărilor pentru orice excepții de la interdicția generală: OST-urilor le este în general interzis să dețină, să dezvolte, să gestioneze sau să opereze instalații de stocare a energiei.

Această interdicție are ca scop menținerea independenței OST-urilor față de operațiunile de pe piață și prevenirea oricăror potențiale conflicte de interese, din 3 motive de bază:

- Accesibilitate privilegiată la informații;
- Manipularea pieței;
- Conflicte de interese.

Necesitatea stocării energiei este fundamentată de:

- *aplanarea fluctuațiilor create de integrarea surselor regenerabile de energie intermitente*: variabilitatea surselor regenerabile, cum ar fi solare și eoliene, poate crea fluctuații în alimentarea cu energie, provocând stabilitatea rețelei. Stocarea energiei acționează ca o măsură de amortizare a fluctuațiilor respective, încărcându-se în timpul generării în exces și descărcând atunci când este necesar, menținând un flux fluid și constant de energie electrică pe sistemul de transport.

- *Managementul congestiilor*: Perioadele de cerere de vârf pot supraîncărca liniile de transmisie, provocând congestie. Stocarea de energie poate stoca în mod strategic puterea în timpul cererii scăzute și o poate elibera în timpul orelor de vârf, atenuând congestionarea și evitând eventual îmbunătățirile costisitoare ale infrastructurii.

- *Prevenirea întreruperilor în livrarea energiei electrice*: stocarea energiei poate oferi energie de rezervă în astfel de situații, oferind operatorilor timp vital pentru a restabili generarea și a preveni întreruperile pe scară largă. Acest lucru sporește rezistența și fiabilitatea rețelei.

- *Optimizarea eficienței sistemului*: Stocarea energiei oferă o soluție mai flexibilă în comparație cu centralele electrice, optimizând eficiența sistemului prin încărcare și descărcare strategică pentru a răspunde precis fluctuațiilor cererii.

- *Facilitarea integrării în piața de energie*: Cu o pondere în creștere a energiei regenerabile, sursele dispersate geografic trebuie integrate eficient în sistemul electroenergetic, precum și în piața de energie electrică. Stocarea energiei permite cumpărarea de energie electrică atunci când prețurile sunt scăzute într-o regiune, stocarea acesteia și apoi vânzarea la un preț mai mare în altă regiune când cererea este mai mare.

2. Consolidarea rolului operatorului de sistem de transport în ceea ce privește operarea sigură și fiabilă a sistemului electroenergetic, precum și facilitarea dezvoltării și integrării regionale a piețelor de energie electrică:

În timp ce Directiva nr. 2009/72/CE a pus bazele pentru separarea și reglementarea activității operatorului sistemului de transport (OST), CEP extinde rolul și atribuțiile operatorului sistemului de transport:

- *Dezvoltarea rețelei electrice de transport:* OST trebuie să prezinte ANRE un plan cuprinzător de dezvoltare a rețelei pe zece ani, ce urmează a fi actualizat la fiecare doi ani. Acest plan trebuie să detalieze infrastructura existentă, obiectivele viitoare pentru construcția sau modernizarea rețelei, proiectele de investiții și estimările de capacitate. La elaborarea planului de dezvoltare, OST urmează să ia în considerare potențialul utilizării consumului dispecerizabil, a instalațiilor de stocare a energiei sau a altor resurse ca alternativă la extinderea sistemului, precum și consumul preconizat, schimburile comerciale cu alte țări și planurile de investiții ale operatorilor de sistem din țările vecine. Astfel, la planificarea dezvoltării rețelelor electrice, precum și la operarea sistemului electroenergetic în ansamblu operatorii de sistem trebuie să facă uz inclusiv de resursele de flexibilitate existente și să coopereze atât pe plan local, cât și regional în vederea optimizării utilizării resurselor disponibile și stimulării comerțului transfrontalier de energie și servicii conexe. De asemenea, la planificarea dezvoltării rețelelor electrice de transport, OST urmează să țină cont de necesitatea asigurării capacității transfrontaliere suficientă pentru a conecta sistemul electroenergetic al Republicii Moldova cu sistemele electroenergetice ale altor Părți Contractante ale Comunității Energetice și ale Statelor Membre ale Uniunii Europene.

- *Achiziționarea serviciilor de sistem prin aplicarea mecanismelor de piață și stabilirea de norme ce țin de gestionarea în timp real a sistemului electroenergetic:* implementarea unor mecanisme de piață în ceea ce privește achiziționarea de către OST a serviciilor de sistem necesare pentru operarea sigură și fiabilă a sistemului electroenergetic constituie o condiție esențială pentru dezvoltarea în continuare a piețelor concurențiale de energie și integrarea în piața regională a Uniunii Europene. Pentru a avansa către o piață a energiei electrice cu adevărat integrată și pentru a garanta siguranța în funcționare a sistemului electroenergetic, sunt necesare elaborarea și implementarea de norme eficiente, armonizate în materie de echilibrare, care să se stabilească atât cerințe privind aspectele tehnice și operaționale ale echilibrării sistemului, cât și privind comerțul cu energie.

- OST trebuie să depună toate eforturile necesare pentru a asigura că sistemul său de transport rămâne în stare normală de funcționare, fiind responsabil de gestionarea situațiilor de nerespectare a siguranței în funcționare. Pentru a atinge acest obiectiv, *OST trebuie dispună de posibilitatea de a elabora și activa măsuri de remediere*, în funcție de disponibilitate și ținând cont de timpul și de resursele necesare pentru activarea acestora, precum și de condițiile din afara sistemului de transport care sunt relevante pentru fiecare măsură de remediere.

În acest scop, OST urmează să aplice acțiuni de remediere coordonate, folosind instrumentele de comercializare în contrapartidă sau redispecerizare.

○ *Comercializarea în contrapartidă:* Mecanism specific de gestionare a congestiilor, folosit de OST, care urmărește ameliorarea blocajelor fizice din rețeaua de transport prin ajustarea fluxului de energie electrică între zonele de ofertare.

○ *Redispecerizarea:* instrument utilizat de OST pentru a gestiona congestiile în rețeaua de transport în timpul schimburilor transfrontaliere. Cu toate acestea, spre deosebire de comercializare în contrapartidă care se concentrează pe ajustarea fluxului general de energie electrică între zone de ofertare, redispecerizarea constituie o măsură de restricționare, activată de unul sau mai mulți OST prin modificarea producerii, a tiparului de sarcină sau a

ambelor, pentru a schimba fluxurile fizice din sistemul electroenergetic și a soluționa o congestie fizică sau a asigura siguranța sistemului.

OST trebuie să fie capabil să demonstreze într-un mod transparent că redispunerizarea sau comercializarea în contrapartidă este mai eficientă din punct de vedere economic și nu depășește 5% din energia electrică generată anual în instalațiile care utilizează surse regenerabile de energie.

- *Atribuții specifice ce țin de alocarea capacităților în rețelele electrice de transport și gestionarea congestiilor.* Schimbul transfrontalier de energie electrică și gestionarea congestiilor are în vizor modul în care OST-ul alocă capacitățile disponibile pentru realizarea tranzacțiilor transfrontaliere de energie electrică cu piețele învecinate. Obiectivele principale în legătură cu aceste atribuții constituie asigurarea unei alocări eficiente, transparente și nediscriminatorii a capacităților disponibile, promovarea concurenței și facilitarea tranzacțiilor transfrontaliere de energie. În contextul integrării regionale a piețelor de energie electrică în Uniunea Europeană, alocarea capacităților interconexiune/a capacităților interzonale pe termen scurt cuplate cu tranzacțiile de energie devine un element esențial, indispensabil pentru funcționarea pieței unice de energie, iar OST în acest context deține un rol cheie în ceea ce privește asigurarea funcționării continue a operațiunilor pe piețele respective și facilitarea accesului utilizatorilor de sistem la aceste piețe. Legea urmează să stabilească și norme ce țin de utilizarea veniturilor obținute de OST din gestionarea congestiilor.

- *Alocarea capacității interzonale pe diferite orizonturi de timp și recalcularea capacității trans-zonale disponibile.* OST este obligat să recalculeze capacitatea trans-zonală disponibilă cel puțin după închiderea porții pieței zilei următoare și după închiderea porții pieței intrazilnice. Aceasta include alocarea oricărei capacități interzonale rămase sau eliberate în procesele de alocare ulterioare. În cazul în care capacitatea interzonală este disponibilă după închiderea porții pieței intrazilnice, aceasta ar trebui utilizată pentru schimbul de energie de echilibrare sau pentru funcționarea procesului de compensare a dezechilibrului.

- *Definirea și revizuirea zonei de ofertare.* Zonele de ofertare reprezintă un element fundamental al comercializării energiei electrice bazate pe mecanisme de piață și reprezintă o condiție prealabilă pentru a realiza potențialul maxim al metodelor de alocare a capacităților, inclusiv al metodei bazate pe flux. Prin urmare, zonele de ofertare ar trebui să fie definite în așa fel încât să se asigure o gestionare eficientă a congestiilor și o eficiență globală a pieței.

Inițial, întregul teritoriu Republicii Moldova urmează a fi considerat ca o singură zonă de licitație. Această configurație însă poate fi revizuită și eventual reconfigurată pentru a optimiza funcționarea piețelor de energie electrică. Rolul OST în revizuirea zonei de ofertare este unul esențial, acesta fiind în măsură să identifice congestii structurale din cadrul sistemului electroenergetic pe care îl gestionează și să întreprindă măsuri pentru eliminarea acestora, urmărind realizarea obiectivelor de cuplare a pieței și integrarea într-o piață unică de energie electrică.

Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că definirea configurațiilor optime ale zonelor de ofertare este complexă, iar găsirea echilibrului perfect între eficiență, concurență

și rentabilitate nu este întotdeauna simplă. Totodată, schimbările frecvente ale zonelor de licitație pot crea incertitudine și instabilitate pe piață, respectiv, identificarea echilibrului potrivit între flexibilitate și stabilitate este crucială.

- *Stabilirea unui mecanism de compensare între operatorii sistemelor de transport.*

Operatorilor sistemelor de transport trebuie să li acorde compensații pentru pierderile de energie aferente găzduirii fluxurilor transfrontaliere de energie electrică în contextul în care sistemele electroenergetice exploatate de aceștia sunt interconectate și funcționează în regim sincron. Compensațiile respective trebuie să se bazeze pe estimarea pierderilor care ar fi trebuit suportate în absența găzduirii fluxurilor de energie electrică, iar fără o compensație echitabilă, OST ar putea fi descurajați în facilitarea comerțului transfrontalier pe piața unică de energie electrică.

Respectiv, transpunerea și implementarea prevederilor aferente mecanismului de compensare este absolut necesară în contextul sincronizării sistemului electroenergetic național cu ENTSO-E, permițând totodată Î.S. „Moldelectrica” să primească compensații pentru fluxurile de energie electrică găzduite în sistemul electroenergetic al Republicii Moldova.

- *Digitalizarea rețelelor electrice de transport:* OST sunt încurajați să investească în tehnologii și soluții inovatoare pentru a îmbunătăți performanța rețelei, cum ar fi tehnologiile de rețea inteligentă și analiza avansată a datelor.

- *Securitate cibernetică și protecția datelor:* în contextul evoluțiilor tehnologice, OST-urile au obligații noi privind asigurarea securității cibernetice a rețelelor electrice, atenuând astfel riscul atacurilor cibernetice care ar putea perturba furnizarea de energie electrică, precum și securitatea operațională a sistemelor pe care le operează. Concomitent, odată cu digitalizarea rețelelor electrice de distribuție și implementarea soluțiilor IT în activitatea desfășurată, OST urmează a fi investiți cu atribuții specifice ce țin de gestionarea și protecția datelor cu caracter personal, pe care le obțin și le stochează, în concordanță cu normele naționale în materie de protecție a datelor cu caracter personal;

- *Cuplarea piețelor de energie electrică:* OST urmează să participe activ la cuplarea pieței pe ziua următoare și în intrazilnice. În acest scop, OST trebuie să coopereze cu operatorul pieței energiei electrice desemnat (OPEED), precum și cu operatorii sistemelor de transport și OPEED-urile din Părțile Contractante al Comunității Energetice și/sau din Statele Membre ale Uniunii Europene.

- *Cooperarea regională:* OST urmează să coopereze strâns cu OST din regiune (conform celor descrise la pct. 4 din prezentul Capitol), precum și cu ENTSO-E și ACER.

3. Securitatea aprovizionării cu energie

Securitatea aprovizionării cu energie este indispensabilă nu doar pentru funcționarea și dezvoltarea sectoarelor energeticii, dar și pentru întreaga economie a unei țări. Astfel, este imperativ să se evalueze capacitatea sistemului electroenergetic de a oferi o producție și o flexibilitate suficiente pentru a asigura aprovizionarea în mod continuu și fiabil cu energie electrică în orice moment (adecvarea resurselor).

- În cadrul Uniunii Europene evaluarea periodică a capacității sistemului electroenergetic din punct de vedere al adecvării resurselor (evaluarea adecvării resurselor) se efectuează atât la nivel european (de către ENTSO-E), precum și la nivel național - de către operatorul de sistem.

- În funcție de rezultatele evaluării efectuate de operatorul sistemului de transport, reflectate într-un raport întocmit în acest sens, organul central de specialitate urmează să identifice eventuale denaturări în materie de reglementare sau disfuncționalități ale pieței care au cauzat sau au contribuit la apariția problemei ce ține de adecvarea resurselor și să elaboreze un plan de măsuri pentru eliminarea disfuncționalităților identificate. Planul respectiv se aprobă de Guvern.

- Ca măsură de eliminare a disfuncționalităților identificate poate fi introducerea mecanismelor de asigurare a capacității (mecanisme de capacitate).

- Pe lângă evaluarea adecvării resurselor pe termen mediu și lung, operatorul sistemului de transport trebuie să efectueze evaluări sezoniere pentru a identifica riscurile pe termen scurt care ar putea surveni în următoarele șase luni și care ar putea conduce la o deteriorare semnificativă a situației aprovizionării cu energie electrică. În cadrul UE acestea se efectuează în conformitate cu principiile stabilite în Regulamentul nr. 2019/941, care urmează a fi transpus în legislația națională prin hotărâre de Guvern.

În ultimii ani, Republica Moldova a trecut prin mai multe crize energetice, datorate perturbării piețelor mondiale de energie ca rezultat al escaladării războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și al utilizării ca armă de către companiile rusești a gazelor naturale furnizate de acestea, ceea ce a avut impact semnificativ asupra sectorului electroenergetic. Astfel, este imperativă dezvoltarea prevederilor din Legea în vigoare cu privire la prevenirea și gestionarea crizelor de energie electrică, inclusiv în partea ce ține de rolul și atribuțiile Guvernului, ale Comisiei pentru Situații Excepționale, ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, precum și ale operatorului sistemului de transport.

4. Cooperarea regională între operatorii sistemelor de transport

OST urmează să coopereze cu alți operatori ai sistemelor de transport la nivelul Comunității Energetice prin intermediul ENTSO-E. De asemenea, conform prevederilor Regulamentului UE 2019/943, împreună cu operatorii sistemelor de transport din regiunea în care exploatează sistemul urmează să înființeze un centru de coordonare regional, acesta acționând independent de interesele naționale individuale și independent de interesele OST participanți. RCC completează rolul OST prin îndeplinirea sarcinilor de relevanță regională care îi sunt atribuite.

În prezent, există cinci centre regionale de coordonare (RCC) în UE:

- Nordic RCC: cu sediul în Copenhaga, Danemarca.
- Servicii TSCNET: cu sediul în Munchen, Germania.
- Coreso: cu sediul în Bruxelles, Belgia.
- Baltic RSC: Servit de la trei naționale.
- Centre de control din Estonia, Letonia și Lituania.
- Selene CC: cu sediul în Grecia.

Centrul regional de coordonare poate fi înființat în Republica Moldova sau în alte State Membre ale UE și exercită următoarele funcții:

- *Calculul coordonat al capacității*: RCC-urile trebuie să dezvolte o metodologie și să calculeze nevoile de capacitate coordonate pentru întreaga lor regiune, luând în considerare generarea, transportul și cererea. Aceasta oferă o imagine clară a adecvării generale a resurselor.

- *Evaluarea riscurilor și pregătirea*: RCC-urile trebuie să evalueze potențialele riscuri la adresa securității rețelei și să dezvolte planuri regionale de pregătire pentru a le atenua, asigurând un răspuns coordonat la amenințări sau întreruperi.

- *Coordonarea securității operaționale*: RCC-urile trebuie să faciliteze cooperarea între OST în probleme de securitate operațională, inclusiv schimbul de informații, răspunsul la incident și coordonarea întreținerii.

- *Facilitarea activităților pieței transfrontaliere*: RCC-urile trebuie să sprijine și să faciliteze comerțul transfrontalier eficient cu energie electrică, inclusiv schimbul de informații, armonizarea pieței și coordonarea activităților de cuplare a pieței.

- *Partajarea de informații și date*: RCC-urile trebuie să adune și să partajeze informații și date relevante cu OST, autoritățile de reglementare și părțile interesate, încurajând transparența și luarea deciziilor în cunoștință de cauză.

- *Facilitarea achiziției regionale de capacitate de echilibrare*: Această sarcină urmărește să asigure utilizarea eficientă a resurselor de echilibrare în întreaga regiune și evitarea costurilor inutile.

- *Luarea deciziilor și transparență*: RCC-urile trebuie să ia decizii folosind un proces transparent, căutând consens ori de câte ori este posibil și luând în considerare punctele de vedere ale tuturor părților interesate. Ei trebuie să își publice deciziile, rapoartele și alte informații relevante pe site-ul lor web.

- *Cooperare și coordonare*: RCC-urile trebuie să coopereze cu OST-urile, autoritățile de reglementare și alte părți interesate din regiunea lor, precum și cu alte RCC-uri din Europa.

5. Extinderea atribuțiilor operatorilor sistemelor de distribuție și consolidarea rolului acestora în contextul dezvoltării piețelor de energie și al asigurării participării pe piață de noi actori (consumatori activi, agregatori, comunități de energie, etc.)

În timp ce Directiva nr. 2009/72/CE a pus bazele pentru separarea și reglementarea operatorilor sistemelor de distribuție (OSD), CEP introduce elemente noi care subliniază importanța OSD și rolul lor în evoluție pe piața energiei electrice:

- *Gestionarea activă a rețelelor electrice de distribuție*: OSD-urile sunt împuternicite în mod explicit să gestioneze activ rețelele electrice de distribuție, nu doar să o opereze în mod pasiv. Acest lucru permite integrarea generării distribuite, optimizarea utilizării rețelelor electrice și îmbunătățirea rezilienței acestora.

- *Consumul dispecerizabil*: În conformitate cu CEP, OSD-urile vor fi în măsură să încurajeze consumatorii să-și ajusteze cererea de energie electrică ca răspuns la nevoile

rețelei, oferind beneficii sub forma reducerii costurilor sau prin oferirea posibilității la acoperirea sarcinii de vârf.

- *Utilizarea serviciilor de flexibilitate pentru o gestionare mai eficientă a rețelelor electrice:* OSD sunt încurajați să achiziționeze astfel de servicii de la entitățile care oferă servicii de producție distribuită, de consum dispecerizabil sau de stocare a energiei pentru a promova luarea de măsuri de eficiență energetică, în cazul în care astfel de servicii reduc în mod eficient din punct de vedere al costurilor necesitatea de modernizare sau de înlocuire a capacităților de energie electrică și susțin funcționarea în siguranță a rețelei electrice de distribuție. OSD urmează să ofere utilizatorilor de sistem informațiile necesare și să asigure achiziționarea transparentă și nediscriminatorie de produse și servicii, inclusiv a serviciilor de flexibilitate pentru a asigura o gestionare sigură și fiabilă a rețelelor electrice de distribuție. Utilizarea serviciilor de flexibilitate oferă următoarele beneficii:

- Serviciile de flexibilitate, cum ar fi programele de răspuns la cerere, stimulează consumatorii să își ajusteze consumul de energie electrică în timpul orelor de vârf și acest lucru ar contribui la reducerea solicitării rețelei, precum și la optimizarea producerii distribuite.

- Utilizarea resurselor flexibile poate atenua congestiile în anumite zone ale rețelei, evitând costuri suplimentare legate de dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție.

- Prin reducerea sarcinii de vârf, a costurilor aferente modernizării rețelelor electrice de distribuție, precum și a dependenței de surse de producere pentru acoperirea sarcinii de vârf, serviciile de flexibilitate pot scădea costurile generale ale sistemului și pot aduce astfel beneficii atât utilităților, cât și consumatorilor prin nevoi de investiții reduse și, potențial, prețuri mai mici la energie electrică.

- *Dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție:* CEP introduce obligația elaborării de către OSD a planurilor de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție pentru a sprijini integrarea instalațiilor de producere a energiei electrice din surse regenerabile, pentru a facilita apariția instalațiilor de stocare și electrificarea sectorului transporturilor și pentru a furniza utilizatorilor sistemului informațiile adecvate în ceea ce privește extinderile sau modernizările prevăzute ale rețelei. De menționat, că Legea cu privire la energia electrică în vigoare, stabilește în sarcina OSD obligația de a elabora planurile de dezvoltare. Cu toate acestea, prevederile respective urmează a fi revizuite pentru a asigura alinierea cu principiile CEP, inclusiv în ceea ce privește conținutul acestora și orizontul de timp pentru care acestea urmează să fie elaborate: planurile de dezvoltare ale OSD urmează a fi elaborate pentru o perioadă de la 5 – la 10 ani, și necesită a fi revizuite o dată la 2 ani.

- *Integrarea electromobilității în rețeaua electrică:* Conform CEP este necesară crearea cadrului legal necesar pentru a asigura integrarea electromobilității în rețeaua electrică. Totodată, creșterea rapidă a vehiculelor electrice (EV) prezintă atât oportunități, cât și provocări pentru rețeaua electrică. EV-urile pot oferi flexibilitate și stabilitate rețelei prin funcții precum încărcarea vehicul-la-rețea (V2G) și încărcarea inteligentă. Pe de altă parte, adoptarea pe scară largă a EV ar putea crește în mod semnificativ cererea de energie electrică, necesitând modernizarea rețelei și potențial limitările de resurse. În acest sens, OSD trebuie să colaboreze în mod nediscriminatoriu cu orice întreprindere care deține, dezvoltă, exploatează sau administrează puncte de reîncărcare pentru vehiculele electrice, inclusiv în

ceea ce privește conectarea la rețea. Totodată, pentru a se asigura accesul nediscriminatoriu la rețelele electrice al oricărei întreprinderi care deține, dezvoltă, exploatează sau administrează puncte de reîncărcare, la nivel de lege urmează a fi instituită interdicția pentru OSD de privind deținerea, dezvoltarea sau gestionarea de punctelor de reîncărcare pentru vehicule electrice, cu excepția cazului în care OSD dețin puncte de reîncărcare private utilizate exclusiv pentru uz propriu (a se vedea și explicațiile de la punctul 6).

- *Cooperarea dintre OSD și OST:* OSD și OST trebuie să coopereze între ei la planificarea și exploatarea rețelelor lor. OSD și OST urmează să coopereze între ei pentru a asigura un acces coordonat la resurse precum producerea distribuită, stocarea energiei sau consumul dispecerizabil, care pot sprijini nevoile specifice atât ale operatorului sistemului de distribuție, cât și ale operatorului sistemului de transport.

- *Transparența, prezentarea informațiilor și confidențialitatea:* OSD trebuie să mențină un site web actualizat cu informații complete despre serviciile oferite, tarifele curente și programul de întreținere a rețelei. Acest lucru asigură că toate părțile interesate, inclusiv consumatorii și furnizorii, au acces la informațiile esențiale în legătură cu accesul la rețelele de distribuție. Totodată, OSD trebuie să mențină un site web actualizat cu informații complete despre serviciile oferite, tarifele curente și programul de întreținere a rețelei. Acest lucru asigură că toate părțile interesate, inclusiv consumatorii și furnizorii, au acces la informațiile esențiale.

- *Digitalizarea rețelelor electrice de distribuție și implementarea sistemelor inteligente de măsurare a energiei electrice:* OSD sunt încurajați să investească în tehnologii și soluții inovatoare pentru a îmbunătăți performanța rețelei, cum ar fi tehnologiile de rețea inteligentă și analiza avansată a datelor. Implementarea sistemelor de contorizare inteligentă abilitază consumatorii să-și gestioneze mai eficient consumul de energie, permițând acestora să primească informații precise în timp aproape real cu privire la consumul sau producerea proprie de energie, să participe și să obțină beneficii de pe urma programelor și a altor servicii legate de consumul dispecerizabil, precum și să își reducă facturile la energie electrică. Sistemele de contorizare inteligentă le permite, de asemenea, operatorilor de distribuție să obțină o vizibilitate mai bună asupra rețelelor lor și, în consecință, să își reducă costurile de funcționare și de întreținere și să transfere aceste economii consumatorilor, prin aplicarea unor tarife mai mici de distribuție.

- *Securitate cibernetică și protecția datelor:* în contextul evoluțiilor tehnologice, OSD-urile au obligații noi privind asigurarea securității cibernetice a rețelelor electrice, atenuând astfel riscul atacurilor cibernetice care ar putea perturba furnizarea de energie electrică, precum și securitatea operațională a sistemelor pe care le operează. Concomitent, odată cu digitalizarea rețelelor electrice de distribuție și implementarea soluțiilor IT în activitatea desfășurată, OSD urmează a fi investiți cu atribuții specifice ce țin de gestionarea și protecția datelor cu caracter personal, pe care le obțin și le stochează, în concordanță cu normele naționale în materie de protecție a datelor cu caracter personal.

6. Introducerea de noi principii și cerințe în legătură cu separarea OSD în conformitate cu cerințele CEP

Suplimentar la principiile privind separarea și independența operatorului sistemului de distribuție, urmează a fi stabilite limite și condiții clare în care OSD poate deține și opera

instalații de stocare a energiei, subliniind necesitatea supravegherii și aprobării reglementărilor pentru orice excepții de la interdicția generală: OSD-urilor le este în general interzis să dețină, să dezvolte, să gestioneze sau să opereze instalații de stocare a energiei.

Concomitent, urmează a fi stabilit în mod neechivoc la nivel de lege faptul că OSD nu sunt în drept să dețină puncte de reîncărcare pentru vehiculele electrice, cu excepția punctelor de reîncărcare a vehiculelor electrice pentru uz propriu. De menționat, că potrivit CEP, deținerea de către OSD a punctelor de reîncărcare pentru vehicule electrice se admite doar temporar și numai dacă sunt întrunite o serie de cerințe, inclusiv cerința potrivit căreia nu ar exista interes din partea părților terțe pentru a dezvolta o astfel de afacere. Or, în Republica Moldova sunt semnale clare că se doresc investiții în acest tip de afacere.

7. Sisteme de distribuție închise

CEP menține conceptul de sisteme de distribuție închise, însă introduce clarificări importante cu privire la acestea. Anume, art. 38 din Directiva nr. 2019/944 stipulează în mod expres faptul că sistemele de distribuție închise trebuie considerate ca fiind rețele electrice de distribuție, iar operatorul unui sistem de distribuție închis urmează să îndeplinească obligațiile stabilite în sarcina operatorilor sistemelor de distribuție, cu excepția următoarelor cerințe:

- cerința de a achiziționa energia pe care o folosește pentru a acoperi pierderile de energie și serviciile de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței din sistemul său, conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe piață;
- cerința ca tarifele și metodologiile de calculare ale tarifelor respective să fie aprobate anterior intrării în vigoare a acestora;
- cerințele privind achiziționarea serviciilor de flexibilitate și privind elaborarea planurilor de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție și a planurilor de investiții;
- cerința ca să nu dețină, să dezvolte, să administreze sau să exploateze puncte de reîncărcare pentru vehiculele electrice;
- cerința ca să nu dețină, să dezvolte, să administreze sau să exploateze instalații de stocare a energiei;
- cerințele legate de separare și independența operatorului sistemului de distribuție.

Prevederile respective urmează să fie reflectate în Legea cu privire la energia electrică în redacție nouă.

8. Introducerea de noi modele de afaceri

Cadrul normativ în vigoare, prevede la art.10 din Legea cu privire la energia electrică nr.107/2016, șase tipuri de activități electroenergetice care sunt supuse licențierii, anume: producerea energiei electrice; operarea pieței energiei electrice; transportul energiei electrice; conducerea centralizată a sistemului electroenergetic; distribuția energiei electrice; furnizarea energiei electrice.

Concomitent, în spiritul prevederilor CEP, în Legea cu privire la energia electrică, în redacție nouă urmează a fi introduse activități noi precum:

- *Stocarea energiei*: Pentru a face progrese către un sector al energiei electrice complet decarbonizat fără emisii, este necesar să se facă progrese în ceea ce privește stocarea sezonieră a energiei. O astfel de stocare a energiei este un element care ar servi drept instrument pentru exploatarea sistemului electroenergetic, pentru a permite ajustarea atât pe termen scurt, cât și sezonieră, pentru a face față variabilității producerii energiei electrice din surse regenerabile și contingențelor asociate acestor orizonturi. Integrarea surselor de energie regenerabilă în sistemul electroenergetic necesită o flexibilitate mai mare în ceea ce privește cererea și oferta pentru a stabiliza rețeaua, precum și pentru a preveni fluctuațiile prețurilor și a menține securitatea aprovizionării cu energie electrică. Astfel, stocarea energiei pe termen scurt sau stocarea sezonieră reprezintă una din modalitățile atingerii dezideratului unei flexibilități sporite. În spiritul prevederilor CEP, este necesar de introdus o activitate nouă pe piața energiei electrice și anume cea de stocare a energiei. Activitatea de stocare a energiei urmează să fie licențiată, iar licența urmează a fi eliberată operatorului instalației autonome de stocare cu o capacitate de injecție de cel puțin 1 MW, ținând cont de practicile de reglementare respective din alte state ale Uniunii Europene (a se vedea de exemplu, Grecia și România).

Tradingul cu energie electrică: În vederea sporirii concurenței pe piața energiei electrice, autorii prezentei AIR propun introducerea activității de trading, ca activitate distinctă pe piața angro energiei electrice. Activitatea respectivă urmează a fi licențiată, iar licența obținută va conferi titularului acesteia dreptul de a activa pe piețele angro de energie electrică.

- *Agregarea*: Conform CEP, agregarea este funcție îndeplinită de o persoană fizică sau juridică care combină sarcinile mai multor consumatori sau energia electrică produsă de mai multe surse în vederea vânzării, a cumpărării sau a licitării pe orice piață de energie electrică. Cu alte cuvinte, agregatorii joacă rolul de intermediari între diversele grupuri de clienți și piața energiei electrice. Rolul acestora este cu atât mai important cu cât, în spiritul prevederilor CEP, toate grupurile de consumatori (industriali, comerciali și casnici) ar trebui să aibă acces la piețele de energie electrică pentru a-și valorifica flexibilitatea și pentru a-și comercializa energia electrică autoprodusă. Prin urmare, un agregator independent, poate oferi o alternativă de abilitare a micilor consumatori de a participa în grup pe piața energiei electrice, unde de regulă participă consumatorii industriali mari. Activitatea de agregare urmează a fi supusă licențierii, iar raporturilor juridice dintre agregatori și consumatorii finali urmează să le fie aplicate reguli similare celor stabilite pentru furnizori și consumatorii finali, inclusiv sub aspectul asigurării dreptului de schimbare a agregatorului. Regulile respective urmează a fi desfășurate inclusiv în legislația secundară a ANRE.

- *Activitatea de livrare a energiei electrice vehiculelor electrice prin puncte de reîncărcare*: Conform celor menționate anterior, CEP stabilește o serie de obligații și interdicții în raport cu asigurarea integrării electromobilității în rețeaua electrică. În context, este necesar de stipulat în Legea cu privire la energia electrică o serie de principii ce urmează a fi aplicare în raport cu această activitate. În opinia autorilor AIR, activitatea de livrare a energiei electrice vehiculelor electrice prin puncte de reîncărcare special amenajate în acest scop nu constituie furnizare în sensul prezentei legi și nu implică necesitatea obținerii unei licențe pentru furnizarea energiei electrice. De altfel, conform interpretării Comisiei Europene, operatorul instalațiilor de încărcare a vehiculelor electrice este asimilat

consumatorului final, care desfășoară o activitate economică distinctă (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2017-007793-ASW_EN.html?redirect).

Cu toate acestea, operatorii punctelor de reîncărcare nu ar trebui să fie exonerați de obligația respectării documentelor normativ-tehnice care reglementează instalarea și funcționarea centralelor electrice, a rețelelor electrice și instalațiilor electrice ale consumatorilor finali, precum și a altor acte normative aplicabile acestei activități, inclusiv a actelor normative referitoare la aspectele fiscale.

9. Piața energiei electrice:

Potrivit Regulamentului 2019/943/CE, piața internă de energie electrică a Uniunii Europene, care a fost implementată treptat începând cu 1999, are drept obiectiv să ofere tuturor consumatorilor din Uniune posibilități reale de alegere, precum și noi oportunități de afaceri și un comerț transfrontalier mai intens, pentru a asigura obținerea de progrese în materie de eficiență, prețuri competitive și îmbunătățirea calității serviciilor, precum și pentru a contribui la siguranța alimentării și la dezvoltarea durabilă. Piața internă de energie electrică a Uniunii Europene stimulează concurența, mai ales la nivelul vânzărilor angro, și intensifică, comerțul interzonal.

Până la adoptarea CEP, în cadrul Uniunii Europene, principiile comunitare care determinau modul de organizare și de funcționare a piețelor de energie erau stabilite în mod generalizat în Directiva UE nr. 72/2009, Regulamentul UE nr. 2009/714. Ulterior, cadrul legal care reglementează comercializarea energiei electrice a evoluat semnificativ în ultimii ani, fiind elaborate și adoptate la nivel comunitar o serie de coduri și orientări-cadru, cu obiectivul final de integrare a piețelor de energie electrică.

Regulamentul UE nr. 2019/943/CE consolidează practic normele de bază privind funcționarea piețelor de energie electrică, specificând în mod exhaustiv atât principiile generale privind organizarea și operarea piețelor de energie electrică, cât și cerințe specifice în ceea ce privește segmentele de piață individuale. Respectiv, în vederea avansării integrării în piața unică europeană, este imperativă asigurarea coerenței cadrului legislativ național cu cerințele aferente funcționării și organizării piețelor stabilite în CEP. Acest lucru presupune preluarea și incorporarea în legislația primară a mai multor elemente și principii aferente piețelor de energie electrică, precum și revizuirea prevederilor existente în ceea ce privește piețele de energie electrică, inclusiv:

- Specificarea principiilor generale privind organizarea și funcționarea piețelor de energie electrică, corelate cu principiile relevante stabilite în CEP. În contextul în care abilitarea consumatorilor finali de a participa în piețele de energie electrică devine un pilon de bază a noilor reglementări, urmează a fi stabilit dreptul tuturor grupurilor de consumatori de a avea acces la piața energiei electrice pentru a-și comercializa capacitățile proprii de flexibilitate și energia electrică autoprodusă.

- Stabilirea principiilor de bază privind organizarea pieței contractelor bilaterale, a piețelor pe termen scurt (piața pentru ziua următoare, piața intrazilnică), a piețelor la termen și a pieței de echilibrare. Atât CEP, cât și orientările-cadru aprobate la nivelul UE abordează organizarea piețelor de energie din perspectiva integrării regionale a acestora, cuplarea piețelor pe termen scurt constituind unul din obiectivele de bază ale legislației comunitare.

Prin cuplarea piețelor pentru ziua următoare și intrazilnice se înțelege fuziunea pieței pentru ziua următoare și a pieței intrazilnice din Republica Moldova cu o singură piață paneuropeană interzonală pentru ziua următoare și intrazilnică. OST și OPEED vor organiza în comun gestionarea piețelor integrate pentru ziua următoare și intrazilnice.

- Revizuirea principiilor ce țin de asumarea responsabilității de echilibrare și decontarea financiară a părților responsabile cu echilibrarea.

- Atât CEP, cât și orientările-cadru stabilesc principii de organizare și funcționare a pieței energiei de echilibrare și a pieței serviciilor de sistem, care trebuie să se bazeze pe mecanisme concurențiale. Cu toate acestea, în cazul în care nu este posibilă procurarea serviciilor de echilibrare prin aplicarea mecanismelor concurențiale, legislația comunitară prevede posibilitatea derogării de la principiile stabilite, conform hotărârii autorității de reglementare.

De asemenea, în proiectul legii cu privire la energia electrică urmează a fi menținute prevederile ce țin de integritatea și transparența piețelor angro de energie, care au fost introduse în Legea nr. 107/2016 conform amendamentelor din decembrie 2023, pentru a asigura transpunerea Regulamentului UE nr. 2011/1227.

10. Integrarea consumatorilor în centrul pieței energiei electrice și abilitarea acestora

În conformitate cu Pachetul energetic 3 al Uniunii Europene, transpus prin adoptarea Legii cu privire la energia electrică în vigoare, consumatorilor finali le era alocat un rol pasiv pe piața energiei electrice. În conformitate cu Directiva nr. 2009/72/CE, acestora le erau garantat un minim set de drepturi, în special în ceea ce privește alimentarea cu energie electrică de o calitate bine definită, la prețuri clar comparabile, transparente și competitive, precum și asigurarea schimbării furnizorului de energie electrică, iar o bună parte din consumatori achiziționau energie electrică la prețuri reglementate (în contextul unor obligații de serviciu public), care nu aveau nici o legătură cu piața.

CEP vine cu schimbare de paradigmă în ceea ce privește consumatorii finali, care trebuie să aibă posibilitatea de a participa activ pe piață, pe picior de egalitate cu alți participanți la piață, inclusiv prin intermediul unor facilitatori (i.e. agregatorii), și trebuie să fie abilitați să își gestioneze în mod independent propriul consum de energie.

Consumatorii finali ar trebui să aibă posibilitatea de a consuma, de a stoca și de a vinde energie electrică autoprodusă pe piață și de a participa la toate piețele de energie electrică oferind flexibilitate sistemului, de exemplu, prin stocarea energiei, cum ar fi în cazul vehiculelor electrice, prin consumul dispecerizabil sau prin scheme de eficiență energetică. Noutățile tehnologice facilitează și mai mult dezvoltarea acestor activități.

- În context pentru a încuraja participarea activă a consumatorilor finali pe piața energiei electrice, CEP introduce concepte noi precum consumator activ și comunități de energie ale cetățenilor.

- În calitatea sa de consumator activ, un consumator final poate participa pe piața energiei electrice în mod independent, sau în comun cu alți consumatori finali. Consumatorul activ este definit ca fiind un consumator final, sau un grup de consumatori finali ce acționează împreună, care consumă sau stochează energia electrică produsă în spațiile pe care le deține

situate în zone limitate sau, atunci când acest lucru este permis în alte spații, sau care vinde energie electrică autoprodusă sau participă la programe de flexibilitate sau de eficiență energetică, cu condiția ca activitățile respective să nu constituie principala lor activitate comercială sau profesională.

- Consumatorii activi trebuie să beneficieze de tratament nediscriminatoriu și să nu fie supuși unor proceduri, cerințe tehnice sau administrative disproporționate. Conform CEP aceștia beneficiază de următoarele drepturi specifice:

- o să opereze fie direct, fie prin agregare;
- o să vândă energie electrică autoprodusă, inclusiv prin contracte bilaterale;
- o să participe la mecanisme de flexibilitate și scheme de eficiență energetică;
- o să delege unor terți gestionarea instalațiilor electrice necesare activităților lor, inclusiv instalarea, exploatarea, prelucrarea datelor și întreținerea, fără ca terțul în cauză să fie considerat consumator activ;

- o să beneficieze de tarife reglementate pentru prestarea serviciului de transport a energiei electrice, a serviciului de distribuție a energiei electrice, stabilite în mod nediscriminatoriu, transparent și cu reflectare a costurilor, care contabilizează separat energia electrică livrată în rețeaua electrică și energia electrică consumată din rețeaua electrică, asigurându-se că acestea contribuie într-un mod adecvat și echilibrat la partajarea costurilor totale ale sistemului.

- De menționat că, consumatorii activi poartă răspunderea financiară pentru dezechilibrele pe care le provoacă în sistemul de energie electrică. În acest sens, consumatorii activi acționează ca părți responsabile cu echilibrarea sau trebuie să își delege responsabilitatea de echilibrare unei părți responsabile cu echilibrarea.

- Consumatorii finali pot alege să devină membri ai comunităților de energie ale cetățenilor. Consumatorilor casnici ar trebui să li se permită participarea voluntară la inițiativele în domeniul energiei comunitare, precum și să renunțe la participare fără să își piardă accesul la rețeaua exploatată de inițiativa respectivă sau drepturile de consumatori.

- Comunitățile de energie ale cetățenilor constituie un nou tip de entitate pe piața energiei electrice și trebuie să fie organizate sub forma unei persoane juridice. Directiva 2019/944/CE nu obligă la alegerea unei anumite forme juridice pentru crearea comunităților de energie a cetățenilor, iar acestea pot fi asociații, cooperative, organizații non-profit sau întreprinderi mici și mijlocii, cu condiția ca entitatea respectivă să poată să exercite drepturi și să se supună unor obligații în nume propriu.

- Comunităților de energie ale cetățenilor ar trebui să li se permită să își desfășoare activitatea pe piață în condiții de concurență echitabile, fără denaturarea concurenței, și ar trebui să le revină aceleași drepturi și obligații ca și celorlalte întreprinderi din domeniul energiei electrice, în mod nediscriminatoriu și proporțional. Drepturile și obligațiile ar trebui să se aplice în conformitate cu rolurile pe care și le asumă, cum ar fi rolurile de consumatori finali, producători, furnizori sau operatori ai sistemelor de distribuție.

- Comunitățile de energie ale cetățenilor nu ar trebui să se confrunte cu restricții în materie de reglementare dacă aplică tehnologii ale informației și comunicațiilor existente sau viitoare pentru a partaja energie electrică din active de producere în cadrul comunității de energie a cetățenilor, între membrii sau acționarii acesteia, pe baza principiilor pieței, de

exemplu compensând componenta energetică a membrilor sau acționarilor care utilizează producția disponibilă în cadrul comunității, chiar și prin intermediul rețelei publice, cu condiția ca ambele puncte de contorizare să aparțină comunității. Partajarea energiei electrice le permite membrilor sau acționarilor să fie alimentați cu energie electrică de la centralele de producere din cadrul comunității, fără a fi în proximitatea fizică directă a instalației de producere sau în spatele unui singur punct de contorizare. În cazul în care energia electrică este partajată, partajarea nu ar trebui să influențeze perceperea tarifelor de rețea, a altor tipuri de tarife și a taxelor legate de fluxurile de energie electrică. Partajarea ar trebui să fie facilitată în conformitate cu obligațiile și cu intervalele corecte pentru echilibrare, contorizare și decontare.

Conform CEP, consumatorii finali joacă un rol esențial în obținerea flexibilității necesare pentru a adapta sistemul electroenergetic la producerea variabilă și distribuită de energie electrică din surse regenerabile. Progresul tehnologic înregistrat în ceea ce privește gestionarea rețelelor și producerea de energie electrică din surse regenerabile a deblocat multe oportunități pentru consumatori. Existența unei concurențe sănătoase pe piețele cu amănuntul este esențială pentru a asigura introducerea, în funcție de cerințele pieței, a unor servicii noi inovatoare care să răspundă nevoilor și abilităților în continuă schimbare ale consumatorilor, sporind totodată flexibilitatea sistemului. Prin abilitarea consumatorilor și prin faptul de a le oferi instrumentele necesare pentru a-și spori participarea pe piața de energie, inclusiv sub noi forme, se urmărește ca piața de energie electrică să aducă beneficii cetățenilor, iar obiectivele în materie de energie din surse regenerabile să fie atinse. În acest sens, pot fi menționate următoarele instrumente și măsuri menite să încurajeze participarea consumatorilor finali pe piață:

- *Consumul dispecerizabil:* Toți consumatorii ar trebui să poată beneficia de participarea directă la piață, în speță adaptându-și consumul în funcție de semnalele pieței, și să beneficieze în schimb de prețuri mai scăzute la energie electrică sau de alte stimulente financiare. Există șanse mari ca avantajele obținute prin această participare activă să sporească pe termen lung, atunci când consumatorii altfel pasivi vor conștientiza mai bine ce posibilități ar avea în calitate de clienți activi și când informațiile privind posibilitățile de participare activă devin mai ușor accesibile și mai bine cunoscute. Așadar, consumatorii ar trebui să poată participa la toate formele de consum dispecerizabil.

- *Implementarea contorizării inteligente:* Consumatorii ar trebui să poată beneficia pe deplin de introducerea sistemelor de contorizare inteligentă și, în cazul în care o astfel de introducere a fost evaluată negativ, ar trebui să poată opta pentru sisteme de contorizare inteligentă și de contracte de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice. Astfel, consumatorii ar putea să își adapteze consumul în funcție de semnalele de preț în timp real care reflectă valoarea și costul energiei electrice sau ale transportului în diferite perioade, iar statele membre ar trebui să se asigure că expunerea consumatorilor la riscul asociat prețurilor angro rămâne la un nivel rezonabil.

- *Contract de furnizare la prețuri dinamice:* Consumatorii ar trebui să fie informați cu privire la beneficiile și la riscurile potențiale privind prețurile ale contractelor de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice. Consumatori care nu doresc să participe în mod activ la piață nu trebuie să fie sancționați sau discriminați în careva mod. În schimb, aceștia ar

trebui să le fie facilitată, în modul cel mai potrivit pentru condițiile de pe piața de energie electrică, abilitatea de a lua decizii având cunoștință de opțiunile pe care le au la dispoziție.

Concomitent, CEP dezvoltă prevederile din Pachetul energetic III ce țin de dreptul la informare al consumatorilor finali cu privire la prețurile propuse de furnizorii de energie electrică ce activează pe piața cu amănuntul, precum și în ceea ce privește schimbarea furnizorului. Aceasta în special în contextul în care CEP introduce noi servicii pentru consumatorii finali, precum agregarea.

Instrumente de comparare: Există o serie de factori care împiedică consumatorii să acceseze și să înțeleagă diferitele surse de informații despre piață pe care le au la dispoziție, precum și să acționeze pe baza acestora. Ca atare, comparabilitatea ofertelor ar trebui îmbunătățită, iar obstacolele în calea schimbării furnizorului ar trebui minimizate cât mai mult posibil fără a limita inutil posibilitățile de alegere ale consumatorilor. Instrumentele de comparare, inclusiv paginile web, oferă consumatorilor finali mai mici un mijloc eficient de a evalua avantajele diverselor oferte de energie electrică disponibile pe piață. Astfel de instrumente duc la costuri de căutare a informațiilor mai mici, întrucât consumatorii finali nu mai trebuie să colecteze informații de la fiecare furnizor și prestator de servicii în parte. Astfel de instrumente pot asigura echilibrul corect între necesitatea ca informațiile să fie clare și concise și necesitatea ca acestea să fie complete și cuprinzătoare. În context, CEP obligă asigurarea accesului consumatorilor finali la cel puțin un instrument de comparare, iar informațiile prezentate trebuie să fie demne de încredere, imparțiale și transparente.

Schimbarea furnizorului: Este probabil ca perioadele mai scurte pentru schimbarea furnizorului să încurajeze consumatorii să caute contracte mai bune de energie electrică și să schimbe furnizorul. Astfel, în contextul dezvoltării și integrării tehnologiilor informaționale, CEP obligă că până în anul 2026, procesul tehnic de schimbare a furnizorului să poată fi finalizat în decurs de 24 de ore în orice zi lucrătoare.

Totodată, conform celor menționate mai sus, Directiva 2019/944/CE stabilește regulile de schimbare a agregatorilor, care sunt similare celor privind schimbarea furnizorului.

11. Extinderea atribuțiilor și fortificarea rolului autorității de reglementare. Cooperarea regională.

CEP reiterează necesitatea asigurării ca autoritățile de reglementare să poată lua decizii cu privire la toate aspectele relevante de reglementare, pentru a asigura funcționarea corespunzătoare a pieței de energie electrică, precum și să fie pe deplin independente față de orice alt interes public sau privat. Aceasta nu exclude controlul judiciar și exercitarea controlului parlamentar în conformitate cu dreptul constituțional al Statelor Membre.

Majoritatea atribuțiilor stabilite în sarcina autorității de reglementare conform Pachetului energetic 3 sunt prevăzute și în CEP. Suplimentar, însă Directiva 2019/944/CE stabilește obiectivele generale de care trebuie să țină cont autoritatea de reglementare la exercitarea atribuțiilor sale. Acestea sunt:

a) promovarea, în strânsă cooperare cu autoritățile de reglementare ale altor Părți Contractante ale Comunității Energetice, Secretariatul Comunității Energetice și Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, o piață internă a energiei electrice competitive,

flexibilă, sigură și durabilă din punct de vedere al mediului în cadrul Comunității Energetice și o deschidere efectivă a pieței pentru toți consumatorii și furnizorii din Comunitatea Energetică, precum și asigurarea condițiilor adecvate pentru funcționarea eficientă și fiabilă a rețelelor electrice, ținând cont de obiectivele pe termen lung;

b) dezvoltarea piețelor regionale transfrontaliere competitive și funcționale în cadrul Comunității Energetice, în vederea realizării obiectivelor menționate la lit. a);

c) eliminarea restricțiilor privind cu energie electrică între Părțile Contractante ale Comunității Energetice, inclusiv dezvoltarea capacităților de transport transfrontalier corespunzătoare pentru a satisface cererea și pentru consolidarea integrării piețelor energiei electrice, care ar facilita fluxurile de energie electrică în Comunitatea Energetică;

d) contribuirea la realizarea, în cel mai eficient mod din punct de vedere al costurilor, a dezvoltării unor sisteme nediscriminatorii sigure, fiabile și eficiente, orientate către consumatori, precum și promovarea caracterului adecvat al sistemului și, în conformitate cu obiectivele generale ale politicii energetice, a eficienței energetice, precum și integrării producerii la scară mică sau largă de energie electrică din surse regenerabile și a producerii distribuite atât în rețelele de transport electric, cât și în rețelele de distribuție, inclusiv facilitarea funcționării acestora în raport cu alte rețele energetice de gaze naturale sau energie termică;

e) facilitarea accesului la rețea pentru noile capacități de producere și instalații de stocare a energiei, în special prin eliminarea barierelor care ar putea împiedica accesul noilor intrați pe piață și al energiei electrice din surse regenerabile;

f) garantarea acordării de stimulente corespunzătoare operatorilor de sistem și utilizatorilor de sistem, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, pentru a crește eficiența, în special eficiența energetică, în ceea ce privește performanța sistemului și pentru a stimula integrarea pieței;

g) garantarea unor avantaje pentru consumatori de pe urma funcționării eficiente a piețelor energiei electrice, promovarea concurenței efective și suportul la asigurarea unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor în strânsă cooperare cu autoritățile pentru protecția consumatorilor competente;

h) sprijinirea atingerii unor standarde înalte pentru serviciul universal și pentru serviciul public în domeniul furnizării energiei electrice, contribuind la protecția consumatorilor vulnerabili și la compatibilitatea proceselor de schimb de date necesare pentru migrarea consumatorilor.

Totodată, CEP introduce o serie de atribuții noi în competența autorității de reglementare, inclusiv atribuții ce țin de:

- stabilirea și revizuirea zonelor de ofertare;
- alocarea capacităților;
- cuplarea pieței pentru ziua următoare și a pieței intrazilnice;
- funcționarea pieței de echilibrare și a pieței serviciilor de sistem;
- asigurarea securității aprovizionării cu energie electrică și evaluarea adecvării resurselor;
- implementarea sistemelor de contorizare inteligentă și gestionarea datelor;

<p>- abilitarea și protecția consumatorilor finali.</p> <p>Pentru a asigura implementarea codurilor rețelelor electrice și a orientările-cadru, autoritatea de reglementare urmează să coopereze strâns cu autoritățile de reglementare relevante inclusiv în legătură cu aprobarea termenelor, condițiilor și a metodologiilor prevăzute de codurile și orientările-cadru respective.</p> <p>În contextul, transpunerii în legislația națională a Regulamentului UE nr. 2019/942/CE de instituire a ACER, autoritatea de reglementare urmează să coopereze cu ACER, precum și să asigure executarea deciziilor acesteia.</p>
<p><i>c) Expuneți opțiunile alternative analizate sau explicați motivul de ce acestea nu au fost luate în considerare</i></p>
<p>-</p>
<p>4. Analiza impacturilor opțiunilor</p>
<p><i>a) Expuneți efectele negative și pozitive ale stării actuale și evoluția acestora în viitor, care vor sta la baza calculării impacturilor opțiunii recomandate</i></p>
<p>Efectele negative ale stării actuale sunt generate de gradul scăzut de flexibilitate și reziliență a pieței energiei electrice a Republicii Moldova, și anume:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Producerea limitată de energie electrică</i> pentru a aproviziona necesarul de consum, dar și <i>numărul limitat de opțiuni</i> pentru aprovizionare cu energie electrică a țării. - <i>Lipsa de interconexiuni suficiente</i> cu sistemul european pentru a asigura necesarul de consum al energiei electrice din Republica Moldova. Restricționările capacităților de interconexiune la nivel regional limitează mult schimbul de energie electrică între statele membre ale UE și au devenit un obstacol important în calea dezvoltării unor piețe interne funcționale de energie electrică. - <i>Posibilități limitate de alegere a furnizorilor</i> de către consumatori, soldate cu prețuri necompetitive pentru aceștia. - <i>Oportunități limitate pentru consumatori</i> de a participa activ la piața energiei electrice și a reduce valoarea facturilor prin diverse forme (prin consumul dispecerizabil, prin stocare sau autoconsum); - <i>Utilizarea redusă a surselor regenerabile de energie</i>, inclusiv în scop de <i>decarbonizare a sectorului electroenergetic</i>, care constituie una din prioritățile strategice ale Republicii Moldova, corelată cu obiectivele Uniunii Europene. <p>Toate acestea se soldează cu prețuri înalte pentru consumatorii finali, și se reflectă în reducerea veniturilor populației, creșterea nivelului de inflație și deteriorarea continuă a climatului de afaceri în Republica Moldova.</p> <p>Mai mult, este afectată securitatea aprovizionării cu energie electrică a consumatorilor finali, existând riscul declanșării crizelor de energie electrică.</p>
<p><i>b¹) Pentru opțiunea recomandată, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea.</i></p>

Costurile aferente implementării prevederilor Proiectului legii cu privire la energia electrică vor impacta preponderent operatorul sistemului de transport și operatorii sistemelor de distribuție, urmare a instituirii de cerințe noi în raport cu aceștia.

În particular, în contextul sincronizării sistemului electroenergetic al Republicii Moldova cu sistemul Europei continentale și al integrării regionale atât la nivelul operării sistemului, cât și al piețelor de energie, OST vor suporta costuri suplimentare în legătură cu participarea în procesele și activitățile specifice ENTSO-E, precum:

- costuri legate de participarea în procesele și serviciile prestate de către centrele regionale de coordonare (calculul coordonat al capacităților, elaborarea modelului comun de rețea, coordonarea planificării întreruperilor, realizarea de prognoze privind adecvarea sistemului pe termen scurt, etc.);

- eventuale costuri în legătură cu accesarea serviciilor platformei unice europene de alocare a capacităților în rețeaua electrică de transport. Chiar dacă la moment, alocarea capacităților de interconexiune se realizează în mod coordonat, prin utilizarea platformelor operate de OST adiacenți (Transelectrica, Ukrenergo), în contextul integrării regionale, alocarea capacităților pe toate frontierele Republicii Moldova urmează a fi realizată în mod coordonat prin intermediul platformei unice europene de alocare a capacității (JAO);

- costuri legate de achitarea contribuțiilor individuale pentru participarea în cadrul mecanismului de compensare între OST (mecanism de inter-compensare). De remarcat aici și faptul că pe lângă contribuțiile achitate în cadrul mecanismului de inter-compensare, operatorii de sistem participanți primesc compensații achitate din fondul creat în cadrul acestui mecanism. Respectiv, Î.S. „Moldelectrica” va primi compensații financiare, în dependență de fluxurile de energie electrică găzduite în sistemul electroenergetic pe care în operează¹.

Costurile menționate mai sus nu pot fi cuantificate la această etapă cu un nivel rezonabil de exactitate, întrucât acestea depind de o multitudine de factori și circumstanțe care urmează a fi clarificate ulterior, în cadrul discuțiilor și negocierilor cu structurile și părțile care oferă aceste servicii, de evoluția fluxurilor de energie electrică în regiune, precum și de gradul de dezvoltare și integrare a piețelor de energie electrică.

Cu toate acestea, beneficiile și oportunitățile care vor fi obținute la implementarea intervenției propuse vor fi net superioare costurilor specificate mai sus. Integrarea în procesele regionale oferă beneficii care depășesc semnificativ costurile menționate, în primul rând deoarece aceasta permite accesul la piața regională integrată de energie electrică pentru participanții din Republica Moldova, precum și diversificarea oportunităților de tranzacționare a energiei electrice și a serviciilor conexe. Astfel, în opinia autorilor prezentei AIR, aceasta ar putea oferi oportunități pentru agenții economici din Republica Moldova de

¹ De remarcat faptul că în prezent, Republica Moldova nu participă în mecanismului respectiv, având statut de „stat-perimetru”. Informații agregate la nivel de țară în ceea ce privește contribuțiile achitate de participanții la mecanismul de inter-compensare și compensațiile primite de aceștia sunt prezentată în rapoartele anuale ale ACER privind implementarea mecanismului de inter-compensare, care pot fi accesate pe pagina oficială a acesteia:

<https://www.acer.europa.eu/electricity/infrastructure/inter-tso-compensation-monitoring>

Totodată, valorile prezentate în rapoartele respective pentru statele participante în cadrul mecanismului de inter-compensare nu pot servi în calitate de valori de referință pentru Republica Moldova, întrucât acestea depinde de mai mulți factori specifici fiecărui stat, inclusiv dimensiunea sistemului electroenergetic, configurația interconexiunilor, fluxurile tranzitate, etc.

a obține venituri noi prin accesarea pieței unice de energie electrică a Uniunii Europene, precum și ar fi în măsură să atragă noi investitori în Republica Moldova.

În același timp, integrarea pieței de energiei electrice a Republicii Moldova este benefică și pentru consumatorii finali, deoarece va fi în măsură să atragă de noi actori pe piață (inclusiv noi furnizori, traderi), sporind concurența în beneficiul consumatorilor finali.

Totodată, crizele energetice din ultimii ani prin care a trecut Republica Moldova și Statele Membre ale Uniunii Europene au demonstrat în mod exhaustiv beneficiile pe care le oferă integrarea regională pe dimensiunea securității aprovizionării cu energie și securității operaționale a sistemului.

Mai mult, întrucât sistemul electroenergetic al Republicii Moldova funcționează deja în regim sincron cu sistemul ENTSO-E, operarea în mod izolat nu mai poate fi admisă ca scenariu de bază, iar integrarea în sistemele și procesele tehnice regionale a devenit o direcție de dezvoltare ireversibilă pentru sistemul electroenergetic național.

De asemenea, autorii prezentei AIR estimează că operatorii de sistem (atât OST, cât și OSD) ar putea suporta și costuri legate de implementarea măsurilor și soluțiilor ce țin de asigurarea securității cibernetice, precum și costuri legate de protecția datelor gestionate de aceștia, de conformarea cu cerințele ce țin de stocarea și oferirea accesului la datele respective. Aceste costuri însă nu pot fi evitate dată fiind caracterul activităților prestate de operatorii de sistem și dezvoltările tehnologice. În prezent, aceste costuri nu pot fi cuantificate deoarece cadrul de reglementare aferent este în proces de elaborare.

Se estimează că vor suporta costuri suplimentare și autoritățile implicate în asigurarea implementării Legii cu privire la energia electrică în redacție nouă (organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei și ANRE) întrucât vor fi extinse atribuțiile acestora. Aceste costuri vor ține în special de necesitatea angajării de personal suplimentar. Cu toate acestea, conform celor menționate mai sus, beneficiile pe care le aduce integrarea pieței de energie electrică a Republicii Moldova în piața Uniunii Europene sunt net superioare.

În concluzie, transpunerea și implementarea CEP în legislația națională va aduce numeroase beneficii pentru sectorul electroenergetic, care va deveni unul mai durabil, sigur și eficient, precum și beneficii pentru participanții la piața energiei electrice, pentru consumatorii finali și pentru mediu, inclusiv:

- încurajarea investițiilor în modernizarea infrastructurii electroenergetice, cum ar fi rețelele inteligente și sistemele de stocare a energiei;
- susținerea dezvoltării interconexiunilor între țări, sporind stabilitatea și fiabilitatea sistemul electroenergetic;
- promovarea integrării surselor de energie regenerabilă, reducând dependența de combustibilii fosili și diminuând emisiile de gaze cu efect de seră;
- stimularea comerțului transfrontalier de energie electrică, facilitând integrarea pieței de energie electrică a Republicii Moldova în piața Uniunii Europene;
- apariția de noi actori pe piața energiei electrice în contextul introducerii de activități noi, precum și al integrării în piața regională va crea locuri noi de muncă și va stimula creșterea economică a țării;

<p>- abilitarea consumatorilor finali să consume, să stocheze sau să vândă energie, să ofere servicii pe piața energiei electrice și să își gestioneze în mod independent propriul consum;</p> <p>- îmbunătățirea securității aprovizionării cu energie electrică, prin încurajarea diversificării mixului energetic, încurajarea producerii locale de energie electrică și reducerea dependenței de combustibilii fosili importați;</p> <p>- adoptarea de noi tehnologii, cum ar fi digitalizarea și contorizarea inteligentă, pentru a îmbunătăți gestionarea rețelei și eficiența energetică.</p>
<p><i>b²) Pentru opțiunile alternative analizate, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea</i></p>
<p>-</p>
<p><i>c) Pentru opțiunile analizate, expuneți cele mai relevante/iminente riscuri care pot duce la eșecul intervenției și/sau schimba substanțial valoarea beneficiilor și costurilor estimate și prezentați presupuneri privind gradul de conformare cu prevederile proiectului a celor vizate în acesta</i></p>
<p>-</p>
<p><i>d) Dacă este cazul, pentru opțiunea recomandată expuneți costurile de conformare pentru întreprinderi, dacă există impact disproporționat care poate distorsiona concurența și ce impact are opțiunea asupra întreprinderilor mici și mijlocii. Se explică dacă sunt propuse măsuri de diminuare a acestor impacturi</i></p>
<p>-</p>
<p><u>Concluzie</u></p>
<p><i>e) Argumentați selectarea unei opțiuni, în baza atingerii obiectivelor, beneficiilor și costurilor, precum și a asigurării celui mai mic impact negativ asupra celor afectați</i></p>
<p>Prezenta AIR fundamentează necesitatea promovării și implementării Proiectului de lege cu privire la energia electrică pentru integrarea pachetului UE Energie Curată pentru toți Europeii, care va crea noi oportunități pentru participanții la piață, va permite noi forme de participare a consumatorilor și de cooperare transfrontalieră, iar normele comune pentru producerea, transportul, distribuția, stocarea energiei și furnizarea energiei electrice, precum și dispoziții privind protecția consumatorilor vor crea o piață de energie electrică cu adevărat integrată, competitivă, axată pe consumator, flexibilă, echitabilă și transparentă.</p>
<p>5. Implementarea și monitorizarea</p>
<p><i>a) Descrieți cum va fi organizată implementarea opțiunii recomandate, ce cadru juridic necesită a fi modificat și/sau elaborat și aprobat, ce schimbări instituționale sunt necesare</i></p>
<p>Urmare a adoptării Legii cu privire la energia electrică în redacție nouă, va fi necesar de elaborat/modificat cadrul normativ secundar necesar pentru atingerea obiectivelor stabilite, în special a actelor normative de reglementare aprobate de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică.</p> <p>Respectiv, implementarea opțiunii recomandate va fi asigurată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, ținând cont inclusiv de funcțiile și atribuțiile extinse ale acesteia în contextul CEP și necesității aprobării cadrului normativ subsidiar de reglementare, precum și de organul central de specialitate în domeniul energiei, în calitate</p>

de instituție responsabilă de elaborarea și monitorizarea implementării politicilor statului în sectoarele energeticii.

b) Indicați clar indicatorii de performanță în baza cărora se va efectua monitorizarea

Eficiența proiectului de lege va fi monitorizată în baza următorilor indicatori de performanță:

- Existența unor piețe de energie electrică (inclusiv a piețelor pe termen scurt și a pieței de echilibrare) pe deplin funcționale care operează în mod integrat cu piața unică europeană;
- Apariția de noi participanți pe piața energiei electrice, care vor oferi un spectru larg de produse și servicii, inclusiv servicii de flexibilitate, agregare, stocare a energiei.
- Cuplarea piețelor de energie electrică și sporirea comerțului transfrontalier de energie electrică;
- Participarea efectivă a consumatorilor finali pe piața energiei electrice, atât individual, cât și prin agregare, cu servicii de flexibilitate și energie electrică;
- Stimularea concurenței pe piețele de energie electrică și creșterea numărului furnizorilor de energie electrice;
- Oferirea de semnale clare în ceea ce privește tendințele prețurilor la energia electrică pentru consumatori, inclusiv pentru mediul de afaceri;
- Dezvoltarea în mod durabil și transparent a infrastructurii aferentă încărcării vehiculelor electrice;
- Majorarea ponderii energiei din surse regenerabile în consumul total de energie electrică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră comparativ cu nivelurile de bază;
- Reducerea numărului de gospodării care se confruntă cu sărăcia energetică și implementarea de măsuri orientate pentru a sprijini consumatorii vulnerabili;
- Moldelectrica va deveni membru ENTSO-E cu drepturi depline iar sistemul electroenergetic va fi operat în conformitate cu cerințele stabilite în cadrul ENTSO-E;
- Sporirea rezilienței și a fiabilității sistemului electroenergetic, reducerea frecvenței și a duratelor întreruperilor de energie electrică;
- Dezvoltarea și implementarea noilor tehnologii și a inovațiilor, majorarea nivelului de digitalizare în sectorul energetic;
- Majorarea investițiilor în proiecte și infrastructură și în surse regenerabile de energie;
- Crearea de noi locuri de muncă în sector și creșterea economică atribuită tranziției către energie curată.

c) Identificați peste cât timp vor fi resimțite impacturile estimate și dacă este necesară evaluarea performanței actului normativ propus. Explicați cum va fi monitorizată și evaluată opțiunea

Evaluarea proiectului de lege urmează a fi efectuată peste 12 luni de la intrarea acestuia în vigoare. Evaluarea se va face în baza indicatorilor de performanță stabiliți supra, cu reflectarea acestora în raportul anual de activitate a organului central de specialitate în domeniul energeticii și respectiv, în rapoartele de activitate al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică. Concomitent, eficiența implementării proiectului de lege, cât și efectele acestuia asupra dezvoltării sectorului și a pieței energiei electrice vor fi reflectate inclusiv în rapoartele de monitorizare a pieței, elaborate de autoritatea de reglementare, în alte studii, planuri de implementare, și rapoarte de monitorizare elaborate de organul central de specialitate în domeniul energeticii și în rapoartele de monitorizare ale Secretariatului Comunității Energetice.

În general, efectele menționate mai sus vor fi resimțite atât pe termen mediu și lung (precum existența unor piețe de energie electrică cuplate cu piața unică europeană, existența unei infrastructuri bine dezvoltate pentru încărcarea vehiculelor electrice, digitalizarea rețelelor electrice și implementarea elementelor inteligente, reducerea sărăciei energetice, etc), dar și pe termen scurt (majorarea numărului furnizorilor, apariția de agregatori, diversificarea produselor tranzacționate pe piețele de energie etc).

6. Consultarea

a) Identificați principalele părți (grupuri) interesate în intervenția propusă

În conformitate cu prevederile Legii nr.100/2017 privind actele normative, prezenta AIR și Proiectul urmează a fi transmise spre examinare și avizare autorităților publice responsabile de implementarea prevederilor conținute în proiect, instituțiilor interesate și actorilor cheie din sector. Astfel, în procesul de consultări publice vor fi implicate prin solicitarea avizelor următoarele părți interesate:

- Ministerul Finanțelor;
- Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării;
- Ministerul Mediului;
- Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale;
- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare;
- Consiliul Concurenței;
- Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică;
- Centrul Național pentru Energie Durabilă;
- Agenția pentru Supraveghere Tehnică;
- Agenția de Mediu;
- Inspectoratul pentru Protecția Mediului;
- Congresul Autorităților Locale din Moldova;
- Operatorilor de sistem;
- Asociațiile cu activități în domeniul energiei.

Totodată, Proiectul legii de modificare va fi supus expertizei de compatibilitate, expertizei juridice și expertizei anticorupție.

b) Explicați succint cum (prin ce metode) s-a asigurat consultarea adecvată a părților

Prezenta AIR și Proiectul de lege privind energia electrică va fi consultat conform algoritmului:

- Plasate pe pagina oficială a Ministerului Energiei, responsabil pentru elaborare de politici în domeniu;

- Plasate pe platforma dedicată consultărilor publice a actelor normative promovate de guvern <https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-despre-initierea-procesului-de-consultare-a-proiectului-analizei-impactului-de-reglementare-asupra-proiectului-noii-legi-cu-privire-la-energia-electrica/12603>

- Remise în adresa entităților indicate la pct. 6a cu solicitarea de emitere a opiniilor asupra Proiectului analizei de impact.

c) Expuneți succint poziția fiecărei entități consultate față de documentul de analiză a impactului și/sau intervenția propusă (se expune poziția a cel puțin unui exponent din fiecare grup de interese identificat)

Opinia autorităților publice și altor subiecți interesați a fost obținută urmare a înaintării proiectului Analizei Impactului de Reglementare spre avizare, respectiv procesului de consultări publice.

În acest context, Ministerul Energiei prin demersului nr. 07-1486 din 31 mai 2024 a remis proiectul Analizei Impactului de Reglementare la proiectul noii Legi cu privire la energia electrică către toate părțile interesate (32 de părți interesate) incluzând autorități publice centrale, participanți ai pieței de energie electrică, asociații de investitori, asociațiile patronale ale producătorilor de energie electrică din surse regenerabile, mediul academic.

Astfel, urmare a procedurii de consultare publică au fost recepționate 12 avize/opinii, majoritatea menționând despre lipsa propunerilor sau obiecțiilor.

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), în aviz a menționat despre faptul că AIR în cauză nu conține analiza situației și a reglementărilor comparative din UE pe dimensiunea atribuirii terenurilor proprietate publică a statului sau a unităților administrativ teritoriale, necesare pentru construcția, exploatarea, întreținerea, reabilitarea sau modernizarea rețelelor electrice de transport și de distribuție. Astfel, în opinia CALM perpetuarea conceptului prin care terenurile proprietate publică a UAT se transmit în folosință operatorilor de sistem cu titlu gratuit - sfidează principiul autonomiei locale și a inviolabilității proprietății și contribuie la austeritatea bugetelor locale.

Prevederile actuale ale art. 57 din Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică menționează că „Terenurile proprietate publică a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, necesare pentru construcția, exploatarea, întreținerea, reabilitarea sau modernizarea rețelelor electrice de transport și de distribuție, se transmit în folosință operatorilor de sistem cu titlu gratuit”, în acest context, considerând dreptul consumatorilor de a le fi furnizată energie electrică în condiții de accesibilitate, de continuitate și de fiabilitate, achitarea de către operatorii de sistem a unor plăți pentru construcția, exploatarea, întreținerea, reabilitarea sau modernizarea rețelelor electrice de transport și de distribuție se acestea vor fi reflectate în tarifele/prețurile reglementate, ceea ce va conduce la majorarea acestora.

Suplimentar, în opinia oferită de Ministerul Finanțelor se propune a fi completat cu prevederi care vor reflecta următoarele aspecte: - vor fi sau nu suportate cheltuieli suplimentare de către consumatorii finali; - descrierea pe scurt a principiilor de formare și gestionare a fondului de compensare; - va fi sau nu majorată mărimea plăților care constituie sursa de finanțare a activității ANRE ca urmare a extinderii atribuțiilor.

Cu referire la suportarea de către consumatorii finali a cheltuielilor suplimentare, menționăm că, considerând beneficiile majore legate de instituirea și asigurarea funcționalității piețelor organizate de energie electrică, cum ar fi liberalizarea totală a pieței, creșterea numărului de participanți, eficientizarea activității acestora, consumatorii finali de energie electrică vor avea posibilitatea obținerii unor prețuri formate având la bază mecanisme competitive.

La subiectul majorării mărimii plăților care constituie sursa de finanțare a activității ANRE ca urmare a extinderii atribuțiilor, este de menționat că, în conformitate cu prevederile art. 11 din Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, Agenția își formează bugetul pentru

anul următor în baza plăților regulatorii, aplicate anual de Agenție titularilor de licențe, și în baza altor surse prevăzute de lege. Agenția stabilește mărimea plăților regulatorii pentru anul următor la un nivel suficient, încât să acopere cheltuielile necesare pentru asigurarea activității sale în conformitate cu legea. Bugetul Agenției se aprobă anual, până la 25 noiembrie, de către Consiliul de administrație în limita necesității asigurării unei activități conforme, **precum și a independenței sale financiare**. Mărimea plăților regulatorii nu va depăși 0,3 la sută din veniturile titularilor de licență.

Cu referire la formarea și gestionarea a fondului de compensare, acesta se referă la un mecanism de compensare financiară dintre operatorii sistemelor de transport din cadrul ENTSO-E pentru pierderile de energie aferente tranzitării fluxurilor transfrontaliere de energie electrică în contextul în care sistemele electroenergetice exploatate de aceștia sunt interconectate și funcționează în regim sincron.

Respectiv, transpunerea și implementarea prevederilor aferente mecanismului de compensare este absolut necesară în contextul sincronizării sistemului electroenergetic național cu ENTSO-E, permițând totodată Î.S. „Moldelectrica” să primească compensații pentru fluxurile de energie electrică tranzitate de sistemul electroenergetic al Republicii Moldova.

Anexă

Tabel pentru identificarea impacturilor

Categoriile de impact	Punctaj atribuit			
	<i>Opțiunea propusă</i>	<i>Opțiunea *a nu face nimic*</i>	<i>Opțiune altern 1</i>	<i>Opțiune altern 2</i>
Economic				
costurile desfășurării afacerilor	2	-1		
povara administrativă	0	0		
fluxurile comerciale și investiționale	2	-1		
competitivitatea afacerilor	1	-1		
activitatea diferitor categorii de întreprinderi mici și mijlocii	0	0		
concurența pe piață	2	0		
activitatea de inovare și cercetare	1	0		
veniturile și cheltuielile publice	1	-1		
cadru instituțional al autorităților publice	0	0		
alegerea, calitatea și prețurile pentru consumatori	2	-1		
bunăstarea gospodăriilor casnice și a cetățenilor	2	-1		
situația social-economică în anumite regiuni	0	0		
situația macroeconomică	2	-1		
alte aspecte economice	0	0		
Social				

gradul de ocupare a forței de muncă	0	0	
nivelul de salarizare	0	0	
condițiile și organizarea muncii	0	0	
sănătatea și securitatea muncii	0	0	
formarea profesională	0	0	
inegalitatea și distribuția veniturilor	0	0	
nivelul veniturilor populației	2	-1	
nivelul sărăciei	1	-2	
accesul la bunuri și servicii de bază, în special pentru persoanele social-vulnerabile	1	-1	
diversitatea culturală și lingvistică	0	0	
partidele politice și organizațiile civice	0	0	
sănătatea publică, inclusiv mortalitatea și morbiditatea	0	0	
modul sănătos de viață al populației	0	0	
nivelul criminalității și securității publice	0	0	
accesul și calitatea serviciilor de protecție socială	0	0	
accesul și calitatea serviciilor educaționale	0	0	
accesul și calitatea serviciilor medicale	0	0	
accesul și calitatea serviciilor publice administrative	0	0	
nivelul și calitatea educației populației	0	0	
conservarea patrimoniului cultural	0	0	
accesul populației la resurse culturale și participarea în manifestații culturale	0	0	
accesul și participarea populației în activități sportive	0	0	
discriminarea	0	0	
alte aspecte sociale	0	0	
De mediu			
clima, inclusiv emisiile gazelor cu efect de seră și celor care afectează stratul de ozon	1	-1	
calitatea aerului	1	-1	
calitatea și cantitatea apei și resurselor acvatice, inclusiv a apei potabile și de alt gen	0	0	
biodiversitatea	0	0	
flora	0	0	
fauna	0	0	

peisajele naturale	0	0	
starea și resursele solului	0	0	
producerea și reciclarea deșeurilor	0	0	
utilizarea eficientă a resurselor regenerabile și neregenerabile	2	-2	
consumul și producția durabilă	1	-1	
intensitatea energetică	1	-1	
eficiența și performanța energetică	2	-1	
bunăstarea animalelor	0	0	
riscuri majore pentru mediu (incendii, explozii, accidente etc.)	0	0	
utilizarea terenurilor	0	0	
alte aspecte de mediu	0	0	

Tabelul se completează cu note de la -3 la +3, în drept cu fiecare categorie de impact, pentru fiecare opțiune analizată, unde variația între -3 și -1 reprezintă impacturi negative (costuri), iar variația între 1 și 3 – impacturi pozitive (beneficii) pentru categoriile de impact analizate. Nota 0 reprezintă lipsa impacturilor. Valoarea acordată corespunde cu intensitatea impactului (1 – minor, 2 – mediu, 3 – major) față de situația din opțiunea „a nu face nimic”, în comparație cu situația din alte opțiuni și alte categorii de impact. Impacturile identificate prin acest tabel se descriu pe larg, cu argumentarea punctajului acordat, inclusiv prin date cuantificate, în compartimentul 4 din Formular, lit. b¹) și, după caz, b²), privind analiza impacturilor opțiunilor.

Anexe

Proiectul preliminar de act normativ.